

Haagsche broeder-moord of dolle blydschap

Joachim Oudaen

bron

Joachim Oudaen, *Haagsche broeder-moord of dolle blydschap*. Johan Ernst Smith, Frederikstad
1673

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/ouda001haag01_01/colofon.php

© 2011 dbnl

dbnl

Inhoud.

Het Treurspel is gebouwt op het voorval der alderafgrysselykste moord, begaan aan de Heeren Gebroederen KORNELIS en JOHAN DE WITT, in 's Gravenhage, op den 20sten van Oestmaand des Jaars 1672. althans uit verscher geheuchenisse, namaals uit veelderleye Gedenkschriften, ten vollen kenlyk.

Het Tooneel is in 's Gravenhage, en verwisselt zich op yder Bedryf van Toonplaats; alle dichte by, en omtrent het Hof.

Het Treurspel begint 's Vrydags, 's avonds; en eindigt 's Saturdags, 's nachts.

Tooneelgenooten

Onder de benaaming van

FREDERIK VAN NASSAU, Heer van Zuilesteyn.
 WILLEM VAN NASSAU, Heer van Odyk.
 SIMON SIMONIDES, } Predikanten in den Haag.
 TADDAEUS DE LANDMAN, } Predikanten in den Haag.
 NATUUR- EN STAAT-BESCHOUWERS.
 JOHAN DE WITT, gewezene Raadpensionaris van Holland.
 JAKOB DE WITT, Rekenmeester der Domeinen van Holland.
 ANNA DE WITT, Heeren Johans Dochter.
 JOHANNA DE WITT, Heeren Jakobs Dochter, Vrouw van Zwyndrecht.
 AREND, } Haagsche Burgers.
 BEERNAART, } Haagsche Burgers.
 COENRAAD, } Haagsche Burgers.
 DIERRYK, } Haagsche Burgers.
 ERNST, } Haagsche Burgers.
 FRANK, } Haagsche Burgers.
 GOOSSEN, } Haagsche Burgers.
 WARRENAR, } Haagsche Burgers.
 WILLEM TICHELAAR, de Beschuldiger.
 A. POTS, Griffier.
 DE KOETSIER van Johan de Witt.
 KORNELIS DE WITT, Oud-Burgemeester van Dordrecht, Ruwaart van Putten,
 Oppergezaghebber, en Gemachtigde, der Algemeine Staten, in 's Lands Vloot,
 enz.
 RUISCH, Fiskaal.

Noch eenige Anderen, die in de Verhandeling het Toonees stoffeerende, sprakeloos
 gehouden worden.

Haagse broeder-moord, Of dolle blydschap, *treur-spel.*

Eerste bedryf.

ZUYLESTEIN, ODYK.

Ik voel de vrees, nu 't Stuk beraamt is, en aan 't rypen,
My nader om het hert, en veel benauder, nypen,
Om d'uitkomst, dan voorheen: wie weet wat ongeval
Hier toeslaande, ons misschien in 't net verstrikken zal:
Dies heb ik u, Me-neef, voor af gezocht te spreken,
Om grondig te verstaan of d'aanslag zy besteken
Met zulk een voorzorg, en bewrocht met zulk een kracht
Van aanhang, en gevolg, dat m' alles in zyn macht
Kan hebben; of, indien 't ten argste mocht beslagen,
(Waar van men d'uitkomst dient te wikken voor het wagen)
Dat m' eerlyk het gevaar ontgaan kan, buiten vrees:
Want zeker, 'k zoek me niet zoo spoorloos, als voor dees',
Te wikk'len in een' strik, die eenmaal toegeknepen,
Dan eerst een band verstrekt om by de keel te slepen,

Den genen, dienmen dus beknelt heeft, en gevat:
't Geen ik te nauwer nood ontslipte, toen 't Buath
Betaalde met den hals, en met zyn bloed moest boeten:
En had het hen gelust dit verder op te wroeten,
Of uit te voeren (want men wroete het ver genoeg,
Dat alles lag ontdekt;) 't werk had een' and'ren boeg
Gekozen; 't Staats-bewind waar onze vuist ontworpen,
En wy voorzeker niet zoo licht dien dans ontsprongen:
Derhalven wensch ik nu op vaster voet te gaan;
Dies laat ons grondig eerst op alles ons beraan.

ODYK.

Beraan! dat 's nu te laat, die teerling leit geworpen:
En 't waar laf hertigheid, nu weder op te slorpen
Dit stuk, het geen men dus bestak, van langerhand,
Met doorzicht, en beleid; nadien de Grootste in 't Land,
En boven al, 't Gemeen gesnoert zyn aan de keten:
Zoo dat hier niet gebreekt als d'uitkomst, diewe weten
Dat reeds in arbeid gaat, en vordert ter geboort';
Want alles gaat na wensch, en zonder horten, voort:
Zyn Hoogheid slaat de hand met yver aan dien handel;
En zoo m' op deze voet 't bebaande pad bewandel',
Nu alles is aan 't gaan, men zal zyn oogmerk
Bereiken zonder moeite, in 't wel-besteke werk.

ZUYLESTEIN.

Maar dees Gebroederen, dit weet gy, zyn geen katten
Om zonder handschoen oit lichtvaardig aan te vatten:
En zoo ze dezen dans ontspringen, 't zy met list,
Door toeval, of geweld, dat ons dien aanslag mist,
Zoo zyn we radeloos, en ons beleid ten ende:
Waar op, indien ze een sprong ons zetten in de lende,
Dat w' allesins benart, benepen, en gevat,
Geen veilige uitkomst zien, zoo zinkt de moed, zoo spat
De grondvest van 't Gebouw; en 't groote Staatsgevaarte

Verplet ons hals en nek, door zyn gewicht en zwaarte;
 Niet houbaar, niet gestut, door yd'le waan of schyn:
 Want zeker dezen lof, hoewel w' haar vyand zyn,
 Kan m' haare dapperheid, en wysheid, niet ontzeggen,
 Dat z' eerst haar stuk met ernst, en zekerheid, beleggen,
 Dan met kloekmoedigheid volvoeren; zelf de hand
 Aan 't werk slaan, zelf aan 't roer te water, en te land:
 En zoo de dwersdrift niet had weten te ondergraven
 Haar grondig Staats-beleid, het Schip waar lang de haven
 Behouden ingezeilt; den Staat in veiligheid
 Ten top van eer gevoert, door haar hoog wys beleid.

ODYK.

Dat mist hen nu, en 't geen zy met veel smerts verkregen
 Is tot haar grondverderf, en onheil, uitgedegen:
 Zyn Hoogheid word in 't hert gedragen van 't Gemeen;
 Hun wysheid, om hem neerte drukken, lei' den steen
 Van 't Eeuwig-Eed-verbond, tot af breuk van zyn achting;
 Nu dient dees steen om 't mes te slypen tot hun slachting;
 Nadien hier uit by 't Volk, te wederzyde, ontstaat
 Een blakende begeerte, en onverzoenb'ren haat;
 Een yver om den Prins in top van staat te heffen;
 Een wensch dat alle ramp de Witten koom te treffen:
 Waar op het vuur, dat dus gestookt is, word gevoed
 Met telkens nieuwe stof te werpen in den gloed:
 Nu met het traag besluit met Brandenburg en Zweden;
 Dan met het Landverlies, en d'overgang der Steden
 Aan Ryn-en Yssel-kant; als wierd aldus den Staat,
 Voorheen om goud verkoft, geleverd by verraad:
 Dit heeft men opgetooit, in zulk een stand en orden,
 Dat ze onverhoort alree tot duivels zyn geworden:
 En 't geen den brand van nieuws ontsteekt, en 't vuur ververscht,
 Is d'oli uit het zaad der Princemoord geperst:
 Een stuk by 't razend volk te heffen noch te leggen,

Dat alles blindeling, en zonder tegenzeggen,
 Voor waarheid opneemt, wat de list voor waarheid veylt,
 En geen bewyzen toest, noch geene reden peilt.

ZUYLESTEIN.

Maar gy, Me-neef, en ik, zyn wel bewust met eenen
 Hoe zulk een toestel staat op zwakke schrankel-beenen,
 Dat alles op den stoot van een bedreven' hand,
 Onthutst, en krachteloos, moet vallen in het zand:
 Want om van Brandenburg, en zyn verbond te spreken:
 Gy weet door wien die kaart zoo listig wierd verstemmen;
 En hoe die storm hierom zich op Heer Jan verhief:
 Als of hy, om 't verdrag te steuiten, brief op brief
 Verduisterde, of weerhield; hoewel hy al zyn krachten
 Inspande, reis op reis, om met d'uitheemsche Machten
 Te sluiten, zoo men kost; voor al met Brandenburg:
 Maar men verydelde al zyn arbeid en zyn zorg;
 Nu met onnutte twist, dan met ontydig schreeuwen,
 Dat zulk een Staats-verdrag in 't Hof der Heeren Zeeuwen
 Eerst te overwegen stond, eer 't werk van wederzyds
 Bekrachtigt wierd; het geen voor weinig dagen tyds
 Verwilligt, heeft men dit zoo weeten te besteken,
 Dat alles zonder kracht bleef slepen zoo veel weken:
 En hoe men 't Staats-beleid arglistig onderkroop,
 (Als of 't verraad om goud 's Lands steden droeg te koop)
 Met hier de noodbehoefte, en toevoer, te behinderen,
 En daar ontydig de bezetting te verminderen,
 Dat 's een geheimenis van velen niet doorgrond,
 Die meenen in het hert te kyken door den mond,
 Dies 's herts-verholentheid met woorden kan vermommen,
 Of schoon de boosheid daar op 't hoogste zit geklommen.

ODYK.

Men wyt hem d'intocht van de Fransen, door Momba

Bevordert, tot 's Lands leed, en onverwinb're scha.

ZUYLESTEIN.

't Geleek wat, had Momba niet weten naakt te ontdekken,
 Wat voorval, en bevel; hem heeft te rug doen trekken;
 Zoo dat zelf Beverning zyn onschuld tuigde uit nood,
 In zyn geschreven brief tot antwoord aan de Groot:
 Hoewel men nu de Groot deze antwoord zoekt te ontduisteren,
 Zyn Kabinet ontroof, om niet zyn eer te ontluisteren:
 Doch heeft Momba zyn stuk zoo rustig voor de vuist
 Verweert, en zich van 't vuil, waar met hy wierd begruist,
 Gezuivert, datse noit die over 't vonnis zaten,
 Bestemden in zyn dood, hoe zeer z' hem mochten haten,
 Of wat hen wierd geveert, of voorquam, telkemaal:
 't Welk zoo 't d'omzichtigheid wil wegen op de schaal,
 Zoo valt hier 't werk te licht tot eenig vloekverwantschap:
 Ook weet gy zelf den last, en hand'ling van 't Gezantschap,
 Dat, aan de Majesteit van Vrankryk, by van Gent,
 De Groot, en U, bekleed, aan yeder is bekend,
 En niet meer d'eenen kan dan d'and'ren schuldig maken;
 Al zoektmen op de Groot dien laster uit te braken:
 En echter volgt van Gent den Koning noch op 't spoor,
 Op zyn ontfangen last aanhoudende om gehoor:
 't Geen van de Staten zelf, byna van al de Leden
 Eenparig toegestemt, en Vroedschap in de Steden,
 Met ernst en ryen raad besloten in 't gemeen,
 Word te onrecht op den hals gelegd van een alleen;
 En raakt de Witten niet: toen beide aan 't bed gebonden,
 Daar d'een van ziekte quynde, en d'ander aan zyn wonden;
 Die reeds ontslagen van zyn ampt, en Staats-gezag,
 Geen deel had in den Raad, noch raadslog, als hy plag:

Maar dat men nu voor 't laatst den aanslag wil voltoeyen,
 Met onder 't Volk den roep der Princemoord te stroyen,
 Den Ruwaart aangetygt door dezen Tichelaar,
 Een overgeven boef, dat acht ik vol gevaar:
 De waarheid zal van zelf door alle spleten horen,
 Het Zonnelicht gelyk, dat schoonder dan te voren
 Uit eenen nevel komt, al dekt hy 't voor een poos:
 Indien men onversaagt, boos, stout, en schaamteloos,
 Verwoed, en dol te zyn, voor dapp're deugden reken',
 'k Beken, zoo is 'er stof om van zyn' lof te spreken;
 Maar domheid, lossigheid, meineedigheid, en roof,
 (Zyne andre deugden) of, verdienen geen geloof,
 Of, zyn niet machtig, om 't vergif der add're-beten
 Te smoren onder d'aich van 't afgebrand geweten:
 En raakt dit onder 't volk, zoo lyd de handel last;
 Sta vast dan voor 't Gemeen, al die 'er zyn aan vast:
 Zoo dat hoe dat men 't hef, of leg, of keer, of wende,
 Ik noch zoo licht ons niet dien ophef zie ten ende:
 My leit als lood op 't hert dat eenig ongeval
 Ons met gelyke munt van ramp betalen zal,
 En dat we in ons bestaan ten halven zullen smoren:
 Verlichtme, zoo gy kunt, en laat m' uw' reden hooren.

ODYK.

Wat let u Zuilestein, is 't arger als voorheen?
 Of als het is geweest? wat leit u op de leen,
 Dan yd'le suffery, en een onnut bezwaren?
 Want wat gebreekt hier aan dan manlyk voort te varen,
 Met eenen moed, waar van den yver niet verkoelt?
 De Ruwaart zit in 't net zoo vast, en wel bewoelt,
 Dat geene list, of kracht, die knoopen zal ontstrikken:
 En om Heer Jan hier niet argwanig af te schrikken,
 Is 't vonnis ingestelt met zulk een' zachten toon;
 Verwachtende zyn komst, tot 's Broeders hulp ontboon,
 Om mee dien vogel dus in d'eige knip te lokken:
 En 'k zie, zoo dat gebeurd, terstond het werk voltrokken:

De dapp're Burgers zyn gehertigt met een hart
 Dat onverwinlyk is, en staal en yzer tart,
 Door gunst- en ampt-belofte ontsteken.

ZUYLESTEIN.

Zoo die gekken
 Bedachten, dat die gunst d'Aanleggers zoude ontdekken,
 Of dat zelf d'Amnesty, voorzeker toegezeit
 Op 't uitgevoerde werk, zouw toonen hoe 't 'er leit,
 Zy deisden strak te rug; en zouden niet vertrouwen,
 Uit billyke achterdacht, zoo zwaren werk te bouwen
 Op zulk een' lossen grond.

ODYK.

Uw' zorgen zyn onnut,
 Door 't Princelyk gezag word alles onderstut:
 Ook zynder aan die koorde, of wetende, of onwetend',
 Althans, in hun belang, zoo veele vast geketent,
 Dat men noodzaak'lyk, om in eer, en ampt, en staat
 Te blyven, Staats-gewys moet styven deze daad:
 En die voor and'ren zyn ter uitvoer uitgekozen
 Staan pal gelyk een muur: die kans verwareloozen,
 Waar dolheid, want ze stond ons nimmermeer zoo schoon.

ZUYLESTEIN.

Maar krygt Heer Jan de lucht (gelyk hy is gewoon
 Te ontdekken, wat'er schuilt) gy krygt hem in geen trali;
 Ik ken hem mans genoeg, om over eene bali
 Zich dryvende ter vlucht te redden met een' sprong,
 Indien hy 't niet en ziet te ontworst'len met de tong.

ODYK.

Ik ken my mans genoeg, hem aan te kunnen randen,
 Met eene macht van meer dan honderd duizent handen;
 Met eene menigte, die, brullende als een leeuw,
 Zyn wyze reden zal verdooven met geschreeuw;
 Hen beide, zonder keur van recht, geweld, of reden,
 Aan flent'ren scheuren, en van lidt tot lidt ontfleden:

Geloofme, al valt de stof en d'oorzaak van den haat
 Te licht aan Princemoord, en vloek van landverraad;
 Daar 't oordeel zit te recht, met toetsen, wegen, meten;
 Dat geld niet by het volk, van and're waan bezeten;
 Dat oordeelt averechts, uit een' verkeerden zin,
 Slaat heete dingen aan, en byst're wegen in;
 Byzonder, aangevoert, en in 't gareel gespannen,
 Van Geest'lyke yveraars, en Kerkelyke Mannen:
 Gelykwe althans die vrucht, en dank, den Predikstoel
 Verplicht zyn, dat het barnt van zulk een woest gewoel,
 Ontsteken op de stem dier Farizeesche Mommers:
 Men dekt ons met de schaan eens geestelyken lommers:
 En onder zulk een' scherm geraaktme licht den hoek
 Te boven, in het werk: men houw zich fier en kloek:
 Men houw die Mannen Gods in yverig bewegen,
 In hoope om haar belang te styven met den degen,
 Terwyl zy ons bestaan vast vylen met de tong,
 En maken dat het blinke, en glimpig oud, en jong,
 Bekore met den glans der opgesmukte woorden:
 Zy konnen dat gewaad zoo schoon en cierlyk boorden,
 Dat onder zulk een' rok terstond een moordenaar
 Een halve heilig word, of hemelsch Worstelaar:
 Wy hebben reeds beproeft van hoe vermoge werking
 Geweest is by 't Gemeen die Rotterdamsche Aanmerking,
 Omtrent Heer Jans bedryf; hoe yeder raast, en brult,
 Als waar hem 't ingewand met buskruit opgevult,
 Dat maar een enk'le vonk behoeft, om aangesteken,
 Met eenen slag, en berst, al tevens uit te breken,
 Om alles over hoop te werpen in den Staat:
 't Is nu de rechte tyd, om d'ingekropte haat,
 En spyt, een open baan met woeker in te ruimen,
 En 't Hof der Graven van onedel bloed te schuimen:
 Waar toe men wel van pas begint aan deze twee:
 Of sleept die holle storm noch and're koppen mee,
 Dat zal hen om doen zien, en voor de vuist doen beven

Die zulke slagen slaat. de leus hier toe gegeven,
 Is 't woord van Landverraad, of, Liever Fransch als Prinsch:
 Ten minsten zal hen dit doen flauwen, om geensins
 Te denken op verhaal: dies zullen w' al die gasten,
 By ons geteikent, met een zelve streek bequasten;
 En deze Vaderen des Vaderlands, quansuis,
 Zoo dik bepoeyeren met dit gemaale gruis,
 Indien niet onder 't peuin van't Staats-gebouw begraven,
 Dat haast het paard van staat op and'ren trant zal draven;
 Waar op zyn Hoogheid in den Zadel vast gezet,
 Met sporen, roede, en toom, dat steigerent Genet,
 In zyne sprongen, zoo zal teugelen, en temmen,
 En met den kapisson het zoo den neus beklemmen,
 Dat het gedweeg en mak zal lillen voor de hand
 Die maar den breidel rept; om, tot den hals in 't zand,
 Zyn aangebonden last al hygende te trekken:
 Dan zal in dezen Leeuw de Ezel zich ontdekken,
 Die nu zoo lang, zoo trots, zich met den leeuwenhuit
 Bekleed heeft.

ZUYLESTEIN.

Zacht Odyk, gy draaft te ver voor uit:
 Wy zyn noch zoo dit stuk geen meester; 't mocht ons missen,
 Hoe zouden w' ons gety, in dit bestaan, vergissen!
 Maar hier van zal hier na met meerder zekerheid
 Te spreken staan: althans verlang ik, om 't beleid
 Van onzen aanslag, met gewisheid, vast te zetten:
 En kost men 't met den glimp van 't Kerkelyk blanketten,
 Zoo ging het werk na wensch: de tyd is kort, wat raad!
 Indien de Predikers, 't geen reeds in arbeid gaat,
 Goed vonden by te staan, of zoo ze op 't werk verschenen,
 Als kloeke vroedmoers, om de hand daar toe te leenen,
 Dat zoude een' wond'ren moed, tot voortgang van de zaak,

Verschaffen; als een blyk der Godgetergde wraak.

ODYK.

Gevalt het u, men kan hen daad'lyk hier ontbieden,
 Om 't geen me noodig acht, dat by hen moet geschieden,
 Eens voor te stellen, en te hooren wat besluit
 By hen genomen word: zy voeren loflyk uit
 Wat hen geraden dunkt; inzonderheid daar 't raden
 Hun wysheid word vertrouwt.

ZUYLESTEIN.

Die voorslag kan niet schaden:
 'k Vind niet ondienstig, dat men met een woord, of twee,
 Hen d'aanslag voordraag; want vermitse in 't hert alree
 Van wraak zucht branden, word hun heerszucht aangesteken,
 Om tevens zich aldus te ontslasten, en te wreeken:
 Zoo kan haar minste woord gedyen tot een mes
 In 's volliks handen.

ODYK.

Fu! ga na Simonides,
 En Landman; zeg haar, dat ik hen verzoek, ootmoedig,
 Te komen aan myn huis, zoo heimelyk, en spoedig,
 Als moog'lyk is, en pas hier toe op d'achter poort.
 't Is nu te ver gebracht; die schelmen moeten voort.

ZUYLESTEIN.

Maar kost m' een middelweg beramen?

ODYK.

't Is niet doenlyk,
 Twee dingen maken 't leed der Vorsten onverzoenlyk,
 De wraakzucht, en de spyt; die toegedreven hoon,
 Den Neef in zyn gezag, den Oom omtrent de kroon,
 Zit hen te diep in 't hert; dies moet men deze gasten
 Verleeren eens voor al zich aan dat bloed vertasten:
 Dat Koningklyke bloed van Stuart kookt, en bruischt:
 En 't geen de magt ontschoot in 't vord'ren voor de vuist,
 Dat heeft de list eerlang al heimelyk besteken,
 Om tevens al hun leed aan dit geslacht te wreeken:

Zoo woed een eed'le Leeuw getroffen van de speer,
 En rust niet, voor hy eerst zyn' vyand heb ter neer;
 Want schoon de Jagers hem benarren in het ronde,
 Hy kent hem, die hem trof, en wreekt zich van zyn wonde:
 Had Jan zyn schrand'ren geest, en snedig pen-geschryf,
 Kornelis 't stout bestaan, en dapper krygs-bedryf,
 Gematigt: d'eene die Deducti niet geschreven,
 En waar het Staats-Edict hem in de pen gebleven;
 Of zoo de Ruwaart noit op Chattham waar geweest
 (Dit drukt, dit drukt te diep die doornen in den geest!)
 En had hy noit de Vloot der Koningen geslagen;
 Zy lagen niet zoo diep gewikkelt in die lagen,
 Waar uit hen geen vernuft noch kloekheid redden zal:
 Zoo brengt de konst in 't eind haar meesters tot den val.

ZUYLESTEIN.

Maar stil, verberg een wyl uw'meening, want daar komen
 De Predikers, alree van fierheid ingenomen;
 Zoo dunkt my aan hun tred: 't verwilderde gezicht
 Wyst aan dat hunne geest iet groots, iet hevigs dicht.

SIMONIDES, LANDMAN, ODYK, ZUYLESTEIN.

Den Heeren zy gewenscht den zegen uit den Hoogen,
 En een kloekmoedigheid van 't opperste Vermogen,
 Gesterkt in al het geen de welstand van Gods Kerk
 Kan vord'ren; 't hoogste wit, en heiligste ooggemerk
 Dat oit de handeling der Heeren kan beschieten.

LANDMAN.

Ook zal ons nimmermeer dees handeling verdrieten
 Te styven met beraad, en hulpzaame onderstand,
 Daar ze ondernomen word voor God, en 't Vaderland,
 En voor de welstand van zyn Hoogheid.

ODYK.

Dit 's de reden
 Dat we ons beraad, en hulp, by uwe Eerwaardigheden
 Ten hoogste zyn verplicht te nemen, in dit stuk,
 Dat ondernomen word om van 't verwate juk
 Zyn Hoogheid, Godes Kerk, en 't Vaderland te ontlasten.

ZUYLESTEIN.

Gy kent den wreev'len aart van die verwaande Gasten,
 Die alles naar hun kop doordryven, en den band
 Toestrikken om de keel van Kerk, en Vaderland:
 Dit zaad, heel Holland door gezaait in alle leden,
 Dient tevens uitgeroeit, en in den struik vertreden;
 Zoo word hier geene vrucht van eed'ler aart gesmoort.

ODYK.

De Stam van Nassau quynt, dies dient ze rechtevoort
 Gehandhaaft, en verquikt, met and're kracht en leven:
 De Kroontak kan geen loof, noch schadu, van zich geven,
 Indienze word verkort aan voedsel, of belet
 Dat hare wortel zich niet diep in d'aarde zet,
 Versteken van het nat dat ze eertyds heeft genoten.

SIMONIDES.

Die Kroontak ingeënt van eed'le en hooge loten,
 De Franse Oranje-telg, en Britse Rozelaar,
 Is lang genoeg gesolt van blykelyk gevaar;
 't Word tyd dien ouden glans door nieuwe jeugd t'ontvonken.

ZUYLESTEIN.

En wy maar aangezien voor averechtse tronken,
 Voor scheuten van ter zyde, en takken wild van stand,
 Verdorden als een blad; of stonden voor den tand
 Van 't tuingedierte alom gereed om af te knagen:

ODYK.

Indien w'er niet met ernst, en manlyk in voorzagen.

ZUYLESTEIN.

En wierden we omgevroet, dat zou de Vad'ren zelf
 Verdrieten in hun graf, en marm're grafgewelf:
 Myn Vader Henrik, en Neefs Grootvaar Maurits, leven
 In ons, een kleen getal, van zonen en van neven.

SIMONIDES.

Hun helden dapperheid, en wysheid, zouw dien hoon
 Gevoelen, in hun' zoon, en zonen van hun' zoon.

LANDMAN.

Men moet hun Heldenas verquikken, door 't besproeyen
 Van eenig voedzaam vocht, dat wasdom geeft in 't groeyen,
 Waar door de stam in kracht, de bloesem zwelle in geur,
 De vrucht, en 't blad, van sap, en hooge Oranje-kleur.

SIMONIDES.

Zoo stonden schoon in 't oog, en hoog in top geschoten,
 De Griekse Platanen, met rooden wyn begoten,
 Hier door in kracht verfrist, aan groente, en lof verrykt:
 Begiet met rooden wyn, of't geen 'er na gelykt,
 Den tuingrond van den struik.

LANDMAN.

Noem vry met ronde woorden
 Dien wyn het Witte bloed; bespreng hier met de boorden
 Der Haagsche Hof-plantsoen, 'k wedz' haast in glans ontluikt.

SIMONIDES.

Gelyk myn Amptgenoot deeze aardigheid gebruikt,
 In woorde-wisseling, zoo maakt het my indachtig
 't Geen ons 't Herschepping-boek van Naso maakt deelachtig,
 Hoe 't witte boom-gewas verandert, door het bloed
 Van Thisbe, datse stort beneden aan den voet
 Der vruchtboom, op haar' wensch, in roode en purp're vruchten;

In App'len, zeit het vaars: 't is waar, het zyn maar kluchten,
 Doch onder welke schors men zin-geheimen vind,
 Van wysheid overbloemt; indien de vrucht begint,
 Tot noch toe wit geweest, van 't roode bloed te blozen,
 Zoo wachtenwe een gewas van appelen, en rozen,
 Dat schoonder gloeyen zal, en bloeyen, als wel eer.

ODYK.

Zoo wachtenw' haast in stand van mogentheid, en eer,
 Dien Kroontak onzer stam, en Koning onzer boomen.

SIMONIDES.

Gelyk in Jothams eeuw tot Koning aangenomen?

LANDMAN.

Niet als de doorne-struik, maar als een frisse spruit,
 Die dauw, en schaduw geeft, en spreid zyn takken uit;
 Die 't oog met kleur vermaakt, en 't hert met geur bewaasemt,
 Zoo ver d'Oranje-lucht den tuingrond over-aasemt.

SIMONIDES.

Hoe zoude in schaduw van dien Vorstelyken boom,
 De Kerke Gods, op hoop dat se eenmaal rust bekoom;
 Van haar benyders, en bestryders, buiten kommer,
 Zich zelf verlustigen in lieffelyke lommer!
 O zegenryke dag, ik zie den morgenstond
 Van dat aanbrekend' licht met blydschap in den mond.

LANDMAN.

Gy Heeren, wat 's 't besluit te dezen eind' genomen?
 Wy wenschen te verstaan waarom we herwaarts komen.

ODYK.

Gy weet, Eerwaardste, dat de hoogmoed; en 't geweld
 Van 't Loevesteinsch gespan, tot zulk een hoogte zwelt,
 Of al van langerhand gezwollen is, voor dezen,
 Dat reden, raad, noch recht, die ziekte kan genezen;
 En dat se nu, niet u, niet ons, met hals-gevaar,
 Maar zelf d'uitheemschen, ja de wereld, word te zwaar:

Want sedert men begost met een op al te zetten,
 Geen Koningen t'ontzien, Ryksvorsten met zyn wetten
 Te breid'len, in hun recht, en opperheerschappy,
 Is dit den grond gelegd tot eene dwing'landy,
 Die alles met den voet wil drukken, of verheeren
 Met indracht, en gezach, of met dien trots braveren:
 Dit staat geen' Koningen te dulden; hier van daan
 Ontstaat ons deze ellend, en menig droevetraan,
 Die't Vaderland gevoeld, en die het drukt uit d'oogen,
 Waar van verlang helaas! de springbron op zal droogen,
 Ten zyze in haare quel, en oorspronk, word gestopt:
 Want meent men dat de moed der Koningen verkropt,
 Het geenze voor een poos genoodzaakt is te lyden:
 Neen, neen, hun hert bewaart de wraak voor and're tyden:
 Dies komt men tot geen vrede; of zoo men d'overhand
 Behoud, en vrede maakt, die vrede houd geen stand.

LANDMAN.

Gelyk we wel te recht beproeven met de Britten.

ODYK.

De grondaar dezer quaal, en Staatskoorts, zyn de Witten,
 Zy storten ziel, en geest, in 't Loevesteinsche rot;
 Sny af die zenuwen, zoo leit de kracht geknot,
 En valt eerlang de romp in flauwte, t'ende levens.

LANDMAN.

Stel nu 't byzonder leed der Burgery hier nevens,
 En 't loed der Kerke Gods, zoo stemmen het Gemeen,
 De Koningen, en God, in 't wraakrecht over een.

SIMONIDES.

Hoe wel men schrikken moet van menschebloed te plengen,
 Nadien een man des bloets zyn dagen niet zal brengen
 Ter helfte zynes tyds; 'k vind echter deze spreuk
 Zoo krachtig, datse 't hert kan sterken met den reuk
 Des Heiligdoms, om 't vuur des yvers aan te steken;
 Als scheen de Geest alhier hun vonnis uit te spreken:

Want David, daar hy meld d'onwankelbaren stand
 Van Gods rechtvaardigen voor eeuwig vast geplant,
 Begint ook 't deerlyk eind der boozen af te malen:
 Gy, zeyt hy, zult, o God! ten put doen nederdalen,
 Ten kuile des verderfs, de mannen van bedrog,
 En bloed; hun dagen niet den loop verlengen, noch
 Ter helfte voort doen gaan: 't is God, en niet de menschen,
 (Hoe kan men kragtiger, of klaarder uitspraak wenschen?)
 Het is des Heeren hand, die haare straf bereid,
 En hen met recht verdelgt in zyne grimmigheid:
 Of is 'er d'oorzaak van bedrog, en bloed, te zoeken,
 In mannen, wier bedrog den gauwsten kon verkloeken?
 Die door bedrog, en list, den Staat van 't Vaderland
 Verwarren, in zoo droev' en derelyken stand?
 Die d'overlevering van zoo veel vaste Steden,
 Door hun bedrog bewrocht, noch met bedrog bekleeden;
 Dat bloedige bedrog, al geeft men 't stuk een verf,
 Wat zal 't een oorzaak zyn van bloed, en land-verderf!
 En ach! wat is 'er reeds al bloeds op zee vergoten,
 Dat bloed der Broederen, en trouwe Bondgenooten!
 Manasse, en Efrahim, staan tegen een gekant;
 Dat bloed roept wraak voor God, hy eischt het van hun hand.

LANDMAN.

Maar 't geen de bloedigheid van hun' bedriegeryen
 Hen tot een bloedig eind rechtvaardig doet gedyen,
 Is dat verwate stuk der Prince-moordery;
 Een lidmaat der Gemeente, in hunne razerny,
 Bedriechelyk gevergt, om d'oogen te bekoren
 Door 't aas der geldzucht, hen natuurlyk aangeboren:
 Zoo dat ik, in den naam des Heeren, zeggen derf,
 Uw' geld (een loon des bloeds) zy met u ten verderf.

ODYK.

Men heeft dan vastgesteld die Broeders bei te gader

(Om 't overstromend' quaad te stoppen in zyn ader)
 Te helpen aan hun eind: de wys hier toe bedacht,
 Is om Heer Jan met een te krygen in zyn macht,
 Daar nu zyn Broeder zit: en schoon men, door den Rechter,
 Het vonnis had verwacht, hier kreukt, hier hapert echter
 De moed, en 't heilig ampt des Rechters; hier bepleit
 Groot-aanzen, Staats-gezag, gunst, en medoogzaamheid,
 En vrenden, en verdienste (om d'afbreuk 't Huis van Stuaart
 Op Chattham toegebracht) de misdaad van den Ruwaart,
 En stelt zyn straf te rug; schoon zelve, dag op dag,
 Zyn Hoogheid elk de zaak beveelt, zoo veel hy mag:
 Dies is de Borgery gezint om uit te voeren
 Daar 't Hof in flauwt: indien men nu door straatsrumoeren
 Hier eenig' hindernis mocht werpen in den weg;
 Of dat hun aanhang op een nader overleg
 En uitstel dringen mocht; of dat ook, onder allen,
 Als 't aan den man zouw gaan, de moed hen mocht ontvallen,
 Wien d'aanslag is vertrouwt: of dat de gladde tong
 Van Jan zich, als een slang, in duizent bochten wrong,
 Om 't oor door boorende de herten te bekruipen,
 Om dus met listigheid het lyfs-gevaar te ontsluipen;
 Zoo wacht men daar ter stee de bystand, en de trouw,
 Van u, Eerwaardige, ten dienste van Mevrouw
 De Douariere, en van den Prince van Oranje,
 En van de Majesteit, en kroon van Groot-brittanje;
 Ja 't heele Land ten dienste: ik rep niet van de Kerk,
 Gy kent uw eigen hert, en heilig oogemerk:
 Uw' tegenwoordigheid zal veelen 't hert versterken,
 En met kloekmoedigheid dien toeleg doen bewerken,
 En toonen dat de hand der Goddelyke wraak,
 En 't recht der Zake Gods, gekent word in die zaak:

De tyd hier toe bestemt eischt alles te bezorgen
 Met volle zekerheid; dat vast staat tegen morgen,
 Wann'er de Borgery zich tydig in 't geweer
 Zal vinden, en het Hof bezetten wyd, en veer.

LANDMAN.

Maar 'k zie Heer Jan noch niet besloten in die palen!

ODYK.

Ontboden van zyn' Broêr, om hem te komen halen,
 Verwacht men dat hy kooft; of weigert hy misschien,
 Men zal het met een macht van borgers hem gebien.

LANDMAN.

Maar of den Ruitery den toeleg wouw beletten?

ZUYLESTEYN.

Men heeft er in voorzien, en zal de Ruiters zetten
 Tot eene voorwacht zelf, en hier en gins een troep
 Ter aankomst van den Haag, op d'algemeene roep
 Van dat'er Vissers zyn in aantocht, om te plonderen;
 Waar toe een menigte van vissers op zal donderen
 Van Vlaardingen, en Sluys; en boeren: hier en daar
 Door 't Westland opgemaakt, in schyn van groot gevaar,

SIMONIDES.

Maar's Lands Vergadering, en 't lichaam van de Staten
 Zal licht, door hoog gezag, hier alles na doen laten?

ODYK.

Dat heeft de vrees in 't lyf; zy zullen, al vervaart
 Heendruipen, als een hond met afgekapt staart;
 Byzonder die men nu voor deelgenooten reket,
 Voor Loevesteinse maats gekent, en aangetekent:
 Wy zelf staan om terstont zyn Hoogheid op het spoor
 Te volgen, eer men ons ontydig lel aen 't oor;
 Alleen uw byzyn dient om 't werk wat aan te binden.

LANDMAN.

Men zal, vertrouw het ons, ons daar ter plaatse vinden.

ZUYLESTEIN.

Noch dunkt my, dat het tot den eisch van 't werk behoort,

De mannen, wien 't beleid vertrouwt is, met een woord
Gerust te stellen, en een hert in 't lyf te spreken;
Dat ingang vinden zal, zoo haast hen is gebleken,
Eerwaardste, door uw' mond, het heilig oogemerkt
Dat d'eere Gods betreft, in 't vord'ren van dit werk.

LANDMAN.

Wel laat ons, dien gy wild, op staande voet gaan vinden,
Men zal hen kragtiglyk, door klaar bericht, verbinden
Om niet te wank'len, maar ten vollen vast te staan:
Gevalt u voor te treen, het lustme mee te gaan;
Gy kunt hun lyfsbehoud hen, van zyn Hoogheids wegen,
Verzeek'ren, en ik zal den geestelyken zegen
Hen storten in de ziel.

ZUYLESTEIN.

't Zal goed zyn, dat we dit
Voordragen aan hun hoofd, dien wakk'ren zilversmit
Verhoeven, die genoeg d'aanleider zal verstrekken,
Om d'and'ren, met hen tot den aanslag optewekken,
Te waap'nen met een' moed van onverwinlykheid.

SIMONIDES.

O weldoorwrocht besluit, en wonderlyk beleid!
Iets meer dan menscheylk, iets heerlyks speelt hier onder,
Waar aan het oordeel Gods gekent word. In 't byzonder
Behaagt me, dat dit werk juist voor den Sabbatdag,
Juist voor den Rustdag word voltrokken; 't geen men zag
Dat ook geschiede met den Ruwaart vast te zetten.

ODYK.

En ook met op zynfeit in meerder ernst te letten;
Want op een Saturdag te voren, wierd met vier
Of vyf Raadsheeren, en zyn Hoogheid
In huis, door d'achterpoort, met zyn geheim vertrouden heim'lik hier
By donker ingebracht) hier over raad gehouden,
En zonder 's Presidents bywezen vastgesteld,
Hem hier te halen, 't zy met wil, of met geweld.

SIMONIDES.

O diepen schat, waar in Gods wysheid is gelegen,
 En raad, en kennis! hoe onvind'lyk zyn zyn' wegen!
 Hoe onnaspeur'lyk zyne oordeelen, en beleid!
 Hoe vangt hy in hun net, voor and'ren toebereid,
 De boozen, op zyn' tyd! hoe zal het ons gelusten
 Hier op dien Sabbatdag, dien Rustdag, uit te rusten!
 Hem in te heiligen met wierook van gebeen!
 't Lof-offer klim alom ten hoogen hemel heen,
 Wanneer we met een schaar van dankb're medegangers
 Al juichende, op den toon des Koninglyken Zangers,
 Genaken tot het huis des Heeren, daar een Psalm
 Van eer en dankbaarheid het Heiligdom doorgalm.

NATUUR- EN STAAT-BESCHOUWERS.***Bespiegeling.***

Hoe weinig weet de Morgenzon
 (Indien m' haar weten toe mag schryven;)
 Oft licht, waar met se haar loop begon,
 Haar tot den avond by zal blyven,
 In d'eigen glans: en helderheid;
 Dan of ze, van verwoede winden
 Gevolgt, of met een mist bespreid,
 Van wolken zich bezet zal vinden:
 Waar uit een onweer aangevoert,
 Op 't rollen van den donderwagen,
 De heel' Natuur met schrik beroert,
 Door blixemstralen, regenvlagen,
 En stormen; op een jacht-orkaan
 Eerlang al vliegende uitgelopen,
 Dat aard en hemel wil vergaan;
 Dat zich een gapende afgrond open,
 Waar door de Zee, met hol gebruis,
 En drift van zwarte en blaauwe zanden,

En mengeling van schuim en gruis,
 Wil sling'ren in haar ingewanden
 De kiel die op haar baren dryft.
 O Morgenzon die vroeg gerezen,
 Met gloeiroot overgoten blyft,
 Hoedanig zal uw einde wezen?
 Wie kan bevroeden, wie doorgrond
 Den stand van uw en avondstond?

Opvolging.

Zoo weinig weet in onze ziel
 Het zonnelicht, of't licht der reden,
 Daar oit de nevel over viel,
 En drift van eigen zinlykheden,
 Wat einde het wacht: d'ontrouwe hoop,
 Van losse, en ydele verwachting,
 Belet de Deugd in haren loop,
 En brengt de Wysheid in verachting:
 De Staatzucht, met ter hand te slaan
 Het geen haar hoogmoed 's nachts durft droomen,
 Ziet heilig, noch onheilig aan,
 Noch laat zich van geen tucht betoomen;
 Waar door ze (die 't gemoed ontstelt
 Met winden van onstuimigheden)
 Een storm van oproer, en geweld,
 Een onweer jaagt, door al de leden
 Van 't lichaam van den Staat; waar met
 De zee des Volks geraakt aan 't zieden,
 En past op plicht, gezag, noch wet,
 Op heilzaam raden, noch gebieden:
 Waar door de Staatshulk in dien nood
 Het roer verliest, de mast moet kerven,
 En 't anker spilt; daar stoot op stoot
 Haar door de barning heen doet zwerven:
 Zoo niet de Stuurman, en zyn Maats,
 In zee verzingen, buiten gaats.

Toepassing.

De held're Morgen schiet zyn stralen,
 En flikkert over 's Gravenhaag;
 Doch of de dag zoo schoon zal dalen,
 Bevryd van storm, of dondervlaag,
 Dat moet de spaden avond leeren:
 Of Staatzucht van hoogmoedig' Heeren,
 In 't snood bevord'ren van den val
 Van and'ren; die ze ontzien en haten,
 Haar eigen voordeel vinden zal,
 Op 't breken van 't gezag der Staten;
 En zich onwank'lyk in 't bezit
 Van eigen macht, en grootheid vesten;
 Of dat ze red'loos, ook, ten lesten,
 Licht deer'lyk raake in 't onderspit,
 Van zulk een maling weg gedreven,
 En in den stroom verongelukt,
 Waar toe ze, om 't water bot te geven,
 De schotdeur uit haar krammen rukt;
 Dat 's met geen passer af te meten:
 Maar d'uitkomst zal het best doen weten.

Tweede bedrijf.

JOHAN DE WITT. JAKOB DE WITT.

Heer Vader, 'k heb de weet gekregen, om myn Broeder
 Te mogen, met de koets, afhalen; God de hoeder
 Der zynen, die de macht des afgronds palen stelt,
 Zy eeuwig lof en dank: ik had het wel gespelt,
 Dat in zyn hevigheid het Hof begon te flaauwen,
 En dat de wrok haar roof moest flaaken uit de klauwen;

Vermits men voor het laatst, om immers elken steen
 Te went'len, nu begon te woelen door 't gemeen,
 Met onder 't Volk den roep der losse straat-geruchten
 Te stroooyen, hoe by nacht de Ruwaart dacht te ontvluchten;
 Een weerslag van de kracht des buskruits, dat, geperst,
 Geluid en vlammen baart, en uitbreekt met een berst;
 Maar als het niet door wicht, en zwaarte word gedrongen,
 Noch zwaarte van zich dryft, haast krachteloos gesprongen,
 Geen and're werking doet, noch teeken na en laat,
 Als van een zwarte smook, of brandsmet op de straat.

JAKOB.

Ik weet niet Zoon, ik word een weinig achterdachtig,
 Of niet dit straat-boha verstrekte, om alles machtig
 Geworden, als m' hier door 't gemeene volk aan 't gaan,
 De Burgers in 't geweer, gebracht heeft, te bestaan
 Het geen me buiten dat niet eens zouw durven denken,
 Om 't recht met force te verkrachten, en te krenken;
 Om tevens u, en uw' Heer Broeder, met êên' slag
 Te plett'ren, door 't geweld, daar 't recht niet reiken mag:
 Gy zoud dan, dunkt me, best u uit hun handen houwen.

JOHAN.

Ik kan geen Hollandsch volk deeze ondaad toe vertrouwen;
 Ons' landaart huist geensins die woestheid in 't gemoed,
 Waar door ze onstuimig zich bezoed'len zouw met bloed,
 Of beest'lyk woeden, als uitheemsche en and're wreedden;
 Ze draagt te groot ontzag aan al haar Overheden.

JAKOB.

Dat mocht men denken, had men 't voorbeeld noit gezien,
 Hoe ook in 't Hollandsch volk de dolheid kan gebien:

Heer Wolfert vander Veer te veinster uit gesmeten,
 Gevangen op de punt der pyken, wierd gereten
 En deerlyk, binnen Delft, van lidt tot lidt gescheurt:
 Het zelfde is, op dien tyd, te Dordrecht ook gebeurt
 Met 's Stads Balju Aloude; een wyl de woede ontweken
 Op 't Huis te Krayestein, te Slydrecht; waar versteken,
 En eind'lyk afgehaalt, toen hy te lande trad
 Wierd daad'lyk van 't Gemeen, in onze Vaderstad,
 Met zyn twee Broederen, en and're zyne magen,
 En knapen, aangeranst, en deer'lyk dood geslagen:
 Een vrees'lyk voorbeeld, Zoon! en sedert was 't de saus
 Die velen, op 't gerecht van 't Hoeks en Kabbeljauws,
 Gedischt wierd by het Volk, bloeddorstig in 't gebeente.

JOHAN.

Toen zag m' een wederzyds verbitterde Gemeente;
 De Heeren tegens een gekantet, in 't geweer,
 Ontstaken 't volk, dat dus elkand'ren ging te keer:
 Maar sedert heeft de tyd het Hollandsch volk in zeden,
 En tucht, en heusheid, veel verbeterd, en besneden:
 En 't onderling geschil in 't lichaam van den Staat
 Dygt nu niet uit tot dees uitsporigheid van haat;
 Derhalven staat ons nu die moed wil niet te duchten.

JAKOB.

Eerst bott, dan bloeit de boom, en dan verwachtme vruchten:
 Dees Staattwist heeft een wyl staan zwellen, als een knop,
 Van langerhand gezien; toen sloeg z' haar bladen op;
 En hebbende eene poos in volle kracht staan bloeyen,
 Schynt nu tot hare vrucht van rypheid aan te groeyen;
 Waar van de bittere sinaak eerlang te wachten staat,
 Als van een appel, die, doorwormt, het bitt're zaad
 Van binnen draagt, waar van het gave deel blyft quynen,
 T'wyl 't and're word geknaagt van vinnige venynen;
 God geef, dat u, en my, die wrange vrucht, in 't kort,
 Niet tegen heug en meug eens ingewrongen word'.

JOHAN.

Indien de bitterheid der boozen dit mocht lusten,
 'k Getroostme deze zorg op God te laten rusten:
 De goedheid, macht, en wil, die myne ziel erkent
 In zulk een' Heerscher, welk dat woedende Element,
 D'onmetelyke Zee, kan breid'len, en bepalen,
 Kan ook in haren loop die boosheid achterhalen:
 En hier in stel ik my te vreden, 't ga zoo 't kan;
 Zyn' macht bepaalt haar macht tot op de minste span:
 Zyn' goedheid laat hen niet na haren lust verslinden;
 Of zoo 't zyn wil gehengt, of wysheid goed kan vinden,
 Daar tegen worst'len waar hardnekkig onverstand:
 Zy sparren haare keel, maar zyne rechterhand
 Bestendigt; of indien wy hier dees hoede missen,
 'k Aanbid het heiligdom van zyn geheimenissen.

JAKOB.

Zie daar uw Zuster, met uw' Kind'ren alle vyf;
 't Schynt dat haar d'eige zorg en inzicht her waarts dryf.

ANNA DE WITT, JOHAN DE WITT, DE VROUW VAN ZWYNDRECHT, JAKOB DE WITT.

Is Grootvaar hier, en heeft hy Vader
 Bewogen om niet heen te gaan?
 Dat waar me wensch'lyk te verstaan:
 Helaas, de vrees beklemt me nader,
 En nader dan voorheen om 't hert;
 'k Zag Oom wel garen vry verschynen,
 Ontlost door Vader uit zyn smert;
 Maar tot verlichting van de zyne,
 Is d'onze onnut; en 't schynt my toe,
 Dat hier de list haar best om doe:
 Want zeker 't is niet min gevaarlyk,
 Dat Vader zich ter plaats begeeft,
 Daar Oom dien hoon geleden heeft:
 De bitse boosheid kan bezwaarlyk

Haar aart verleggen; heeft m' in 't zin
 Oom uit zyn hechtenis te ontslaken,
 Waar toe dan loktm'er Vader in,
 Als om hen tevens af te maken?
 Als om hen beide, met êên' slag
 Om hals te brengen: ach! ach! ach!

JOHAN.

'k Word zelf althans van Oom ontboden.

ANNA.

Zoo voor gegeven word: misschien
 Heeft Oom geen kennis van 't ontbien;
 Of, zynde niet haar macht ontvloden,
 Kan door bedwang, of listigheid,
 Van die u dingen naar het leven,
 Hier toe gebracht zyn, of verleid,
 Al had hy schoon den last gegeven:
 Och! Vader, och! 'k voel luttel goeds
 Uit deze bangheid des gemoeds.
 Hoe kan ik myn verdriet verkroppen!
 Och Moeder die zoo lieflyk rust,
 Van geen ellend, noch ramp bewust!
 Wie zal de bron der tranen stoppen,
 Die ons te storten staan op 't lyk
 Van Vader, daar hy omgekomen
 Ons weder t'huis komt, te gelyk
 Met d'alderdapperste aller Oomen,
 In zulk een jammerlyken stand!
 Hoe sluit my 't hert, en 't ingewand!

JOHAN.

Myn Kind, gy quelt u veel t'ontydig:
 'k Hoop Oom t'ontfangen aan den disch
 Met blydschap, en verheugenis;
 Uw' vrees, en droefheid, is te strydig
 Met myn natuur, en liefde, en plicht,
 En tevens met den stand der zaken:
 't Gaf stof van vrees, toen Oom beticht

Niet wist wat ramp hem kon genaken;
 't Was stof van droefheid, toen zyn smert
 En ongeval ons raakte aan 't hert:
 Maar nu hy van die smert ontslagen,
 En van den Kerker vry gestelt,
 Ontwykt het woedende geweld,
 Begint het weder op te dagen
 Met lieffelyker zonneshyn:
 En vindmen tot zyn dood geen reden,
 Veel minder vindm'er tot de myn',
 Om dat ik in oprechtheden
 Al myne daden heb verricht;
 En noit verdacht ben, noch beticht.

VROUW VAN ZWYNDRECHT.

Heer Broeder, is 'er stof te zoeken
 Tot uw' betichting, daar de Nyd
 U met zoo veel gewelds bestryd,
 Met last'ren, schenden, en vervloeken?
 Vooral, nadien zyn Hoogheid zelf,
 Die 't keeren kan, en hoort te keeren,
 Als zocht hy dat m' u onderdelf,
 U, op uw' wel gegrond begeren,
 Dit spytig afslaat; en den brief
 In 't licht doet gaan, tot elks gerief?
 Bedenk eens wat dit uit kan werken:
 Die 't quaad verbieden kan, en moet,
 En des vermaant het niet en doet,
 Schynt des te meer het quaad te sterken;
 Met voet te geven aan de stof
 By lasteraars eerst uitgespogen;
 Om dan 't geweld (zoo niet met lof
 Gelokt) met blydschap te gedoogen:
 Bedenk eens waar dit heene wil:
 Vertrek veel eer gezwind, en stil,
 Als dat ge 't woeden dezer menschen
 Zoud uitstaan, met u te onbedacht

Te gaan vertrouwen in hun macht,
 Die niet dan uw verderf en wenschen:
 Want onz' Heer Broeder kan zoo wel
 Geholpen worden, van een' ander,
 Dan dat men in de waagschaal stel
 Twee dierb're panden by malkander:
 Ook word de boosheid best ontdekt,
 Indien g' u zelfs haar macht onttrekt;
 Want zoo ze dan niet toe wil laten
 Dat Broeder veilig af mag gaan,
 Zoo kan men hare taal verstaan:
 Al gietse het schoon in alle vaten,
 Om hem te houden is geen schyn,
 Dewyl zyn vonnis is geweest:
 Zoo dat dit recht de proef kan zyn
 Van 't geen men vreest, of heeft te vreezen:
 Bewaar u zelfs tot nutter werk;
 Hier is 't geweld de deugd te sterk.

JOHAN.

Vrouw Zuster, laat my toe myn boezem eens te ontlasten:
 Men zoekt my, ik beken 't, met last'ring aan te tasten,
 Als of ik heulde met den vyand; hem de hand,
 En hulp, en bystand bood, door onderling verstand:
 Een boosheid my zoo stout, en valschlyk aangesmeten,
 Gelyk myn' haters zelf, en tegenstrevers weten,
 Als of men zeggen dorst, dat vuur en water een
 Geworden, hun natuur, in eigenschap gemeen,
 Vermengden onderling: Ik met den vyand heulen!
 Dat bleek wel, toen ik zocht bezetting binnen Keulen
 Te brengen, en een macht van krygsvolk binnen Luik
 Te werpen; dat, gelyk een haspel in den buik
 Van Vrankryk, hen hier dwers zouw leggen; daar de machten
 Des Franschen Konings op hun wallen af te wachten
 Die Steden zyn getroost; manmoedig, en getrouw;

Daar ik aan dit verdrag het zegel steken wou:
 En 't waar volvoert geweest, indien 't niet van de Zeeuwen
 Belet waar, met een driest, en onverstandig schreeuwen:
 Zoo verder op myn raad en voorslag waar gepast,
 Men had de Fransche Vloot geslagen, en verrascht,
 Zelf eer ze vaardig was om Zee te kunnen kiezen;
 Nu deed bedrog, en list, zoo schoonen kans verliezen:
 Eerst drong men om geen Vloot te brengen in de Zee;
 Toen, datse in Tessel moest vergaad'ren op de ree,
 Om daar de Zeeuwen, en de Vriezen; in te wachten:
 Welke alsse niet in tyds hun deel te water brachten,
 Wierd voorgeslagen, om met Hollands macht alleen,
 Als onlangs, na de Kust der Britten toe te tre'en:
 Hier wist m' al weer een knoop in eene bies te vinden,
 Met ons aan 't wachten na de Zeeuwen te verbinden;
 Waar toe dan afgezakt tot op de Zeeuwsche stroom,
 Wierd zoo lang 't waterpaard gehouden by den toom,
 Eer 't d'ongerusten geest der wreev'len kon vernoegen,
 Tot dat hun watermacht de Kroonen t'samen voegen.
 Noch heb ik hen getoont de weg, om, voor de hand,
 Het Magazyn te Nuis te zetten in den brand,
 En hoe het doenlyk was, en mak'lyk uit te voeren;
 Al mede onsmakelyk, men mocht die snaar niet roeren:
 Al proeven, hoe by my noit streek en is gezet.
 Tot gunst van Vrankryk, om 't belang der Staten, met
 Het Fransche zich te doen vereen'gen, schoon Pompone
 Dit zocht; waarom? my schrikte het zwaar geweld dier Kroone,
 Wiens vriendschap eind'lyk eens gedyen moest tot schâ:
 Hy zie, wien 't lust, hier op de Staatspapieren na;
 En of ik niet altyd gewrocht heb tot besluiten,
 Om meerd'ren aanwas van de Fransche macht te stuiten:
 Of meent men myn bedryf en oogwit (zoo misschien
 Myn eygen Kabinet doorzocht wierd) best te zien?

Wel, laat men als men wil vry myn papieren ziften,
Om al myn handeling te ontdekken uit myn' schriften;
'k Houw my verzekert, dat ook zelf myns vyands mond
Als dan getuigen zal, dat hy 'er niet en vond
Als eerlykheid: en deugd; en 'k heb, om zoo te spreken,
Geen minste snippering geen enkel blad verstecken:
Want toen ik onlangs scheen in 's doods gevaar gestelt,
Getroffen van den slag van 't gruwzaam nacht-geweld;
Van eenige aangezocht om weer te willen geven
Hun brieven, vry van styl, na 's tyds belang geschreven
In openhertigheid, als vrienden zyn gewoon:
Sloeg ik hun voorstel af, en weigerde dien hoon
Van achterdenktheid my zelven aan te vryven;
Want wat een ander my met eere niet kon schryven,
Konde ik met eere niet ontfangen; of de pen
Doen treden in het geen ik niet voor eerlyk ken:
Men zal dan na myn dood geschrift en brieven vinden
In ongerepten stand; van vyanden, van vrinden,
Van magen, van geslacht, en huisgenooten zelf:
Zoo niet myn vyand, die te diep hier wroete, en delv'
Ontdekke, 't geen hem kan al wroegende overtuigen,
Met welk een overlast hy zyn gemoed moest buigen,
Om in het Staats-bewind te komen tot den pas,
Die schoon hy nu bestapt hem toen onmoog'lyk was:
Maar immers zal zich dan de boosheid moeten schamen,
Die my bewroegt, en noit de misdaat weet te ramen:
Had my dan goed gedacht met Vrankryk aan te slaan,
't Werk had op vaster voet, en beter grond gestaan,
Eer eens de Staten zelf 't Verbond der Dry-verbonden,
Op Englands verzoek, te sluiten onderstonden;
't Geen hier de Britsche Vorst dryft met arglistigheid,
Maar daad'lyk te Parys den Koning lokt, en vleit,
Tot recht het tegendeel; verplicht aan God, noch eeden:
Gelyk my laas! zoo lang de Kancelier van Zweden
Voorspelde: 'k heb nochtans in yver niet gez wicht,
Maar alles aangewend tot quyting van myn plicht:

Eer Vrankryk aan den Ryn quam naad'ren, aangewezen
 Op welken voet geen ramp noch onheil was te vreezen
 Voor Wezel, of Rynberk; 't wierd alles ongeacht
 Verwaarloost, of verbrod met averechtse wacht:
 Want dat men d'Yssel-kant beschanste, sprak ik tegen;
 Al wist men nu zoo zwaar dit Staats-belang te wegen:
 Schoon zelf Vorst Maurits, voor zes jaaren, d'Ysselkant
 Voor 't Munstersche geweld met al de macht van 't Land
 Niet houwbaar hiel te zyn; 't geen toen zoo wierd begrepen:
 Ook heeft men noit ontlost de knoopen, daarze nepen,
 Toen 't schanssen voortgang nam: wat scheelt nu, 's Bisschops macht
 By zulk een leger als van Vrankryk wierd verwacht:
 't Gevolg (God weet met welk een' toeleg) heeft doen kennen
 Hoe m' hier het paard van Staat zich t'enden ââm dee rennen,
 Wanneer men schielyk 't heir dee ruimen d'Ysselboord,
 En tegen Staten dank het veld verliet; en voort
 Het meeste gros verdeelde aan brokken in de Steden,
 Daar zulk een harteneep wierd by den Staat geleden,
 Door een verlies van meer dan twintig duyzend man,
 Daar Stad voor Stad zich niet beschermen wil, noch kan:
 Ik rep niet van Maastricht, waar uit men waar geweken,
 Met eerst te derelyk de Stad in brand te steken,
 Indien men niet met kracht dien raadslagh had belet,
 En met omzichtigheid het dol besluit verzet.
 Nôch dacht ik om den band deronderlinge Leden
 Te houden by elkaar, eer 't Staats-verderf de Steden
 Van Holland, op een bot, quam knagen een voor een,
 Het zy door list, of dwang: waar toe my noodig scheen
 's Lands krygsmacht binnen 's Lands te voeren, om te wenden

Daar, daar 't de nood vereischte; om 't Land aldus de lenden
 Te styven: dies ik ried dat binnen Amsterdam
 Het lichaam van den Staat, eer 't op zyn quaadste quam,
 Als in een vaste Stad, den zetel vast zouw zetten,
 Tos onderling behouwd; eer 't iemant wou beletten:
 Dit, schoon by Beverning voor heilzaam ingezien,
 Mocht door den tegendrift van and'ren, niet geschien:
 Dien voorslag wist men strak te last'ren, en te stuiten.

JAKOB.

Wat kunje nu, o Zoon, hier anders uit besluiten,
 Als dat getrouwen raad, en reden, niet en geld,
 En dienst geen voordeel doet? dies wacht u voor 't geweld.

JOHAN.

Neen Vader, 'k stel my voor, hoe in oprecht geweten
 Ik my in alle stand van zaken heb gequeten;
 En dat ik in myn ziel geen minste kennis draag,
 Van iets in myn beroep waar van ik my beklaag:
 En toen ik wierd verzocht, om noch voor weinig weken
 Te blyven in myn ampt, liet ik my niet verspreken,
 Om dat ik zag, hoe nu de tyd aanstaande was,
 Waar in men zekerlyk zouw komen tot den pas,
 Die, volgens myn gemoed, my niet en stond te treden,
 Met dingen te bestaan die vlak'er tegen streden:
 Ook heb ik menigwerf my zelleve onderzocht,
 Of ik de minste lust, of glori, scheppen mocht,
 Of eene prikkeling van vleyend welbehagen
 Gevoelen, om het Ampt my heerlyk opgedragen;
 Dewyl ik achte dit de proef van myn gemoed
 Te strekken, of het zich hier in oprecht en goed,
 Met op zyn eigen schaal te wegen, mocht bevinden;
 Nadien ik vast stel dat alle Ampt- en Staats-gezinden
 Hun' staat onwaardig zyn, en dat hem 't ampt bekleed,
 Hy niet het ampt, wie zich hier in te buiten treed:
 Doch 'k vond (God lof) my noit van deze proef verlaten.

Hoe nu myn ommeegang met and'ren, die my haten,
 Met myn' beledigers geweest is, 'k heb haar zaak
 Van goeder herten, en met yver, en vermaak
 Gehandhaaft, en alom, wanneer ik ze in myn oordeel
 Gerechtig keuren kost, bevordert t'haren voordeel,
 Zoo wel of 't voor my zelve, of voor myn' vrinden waar;
 't Geen niet onkenbaar is, aan 't Huis van Wassenaar:
 Dies durve ik op den schild van 't onbesmette leven
 Afwachten al 't geweld dat and'ren zouw doen beven;
 En ben, met God, getroost standvastig uit te staan
 Al wat my treft, om 't geen myn' liefde en plicht my raan.

VROUW van ZWYNDRECHT.

Maar Broeder, onschuld, en oprecht bewind van zaken;
 Zyn geene wapens, die d'onnoos'le scheutvry maken;
 Dit bleek aan Naboth, die hoe vroom, en schuldeloos,
 Onschuldig sterven moest: de tyden zyn te boos.

JOHAN.

Die boosheid heeft men nu aan 't aarf'len; z' is aan 't zwichten.
 Men moet dan uit hun klauw ons' Broeder zien te lichten,
 Nu 't tyd is: en wanneer men heeft de handen ruim,
 Dan wyder raad geleeft.

VROUW van ZWYNDRECHT.

Ze leit noch op haar luim,
 Vertrouw haar niet te veel, om noch een sprong te wagen:
 Die woede toestel doet my sidd'ren; en vertsagen:
 'k Verwacht niet goeds van dat gewapend onverstand,
 Haar houd noch deugd, noch tucht, noch oordeel, in den band:
 Dies laat zich dit bestaan een' ander onderwinden.

JOHAN.

Wat and're kan men tot dit werk gediensig vinden?
 Dewyl ik Broeder zelf verborregtochten moet:
 Uw' vrees en achterdacht ryst uit zwaarmoedig bloed.

ANNA.

Och Vader, 'k weet ik heb geen reden.
 Die machtig is uw' wyze mond
 Te wederspreken, als gegrond
 Op tranen, zuchten, en gebeden;
 Ach! laat u deez'ter herten gaan,
 Daar z' u van elken kant bestormen:
 Zie my, zie deze Weesjes aan,
 Vyf machteloze onnoz'le Wormen:
 Uw oudste Zoon kryt overluid,
 Gelyk uw' Dochters; om hun jaren
 Niet in hun droefheid te bedaren:
 De hartstocht drukt haar krachten uit;
 't Verstand heeft noch geen stand gegrepen,
 Om door de reden dat geweld
 Te stutten, daar het hert genepen
 Kleinmoedig dus tot water smelt:
 Uw jongste Zoontje ziet ons schreyen,
 En weet niet of het schreyen moet,
 Maar doet het geen een ander doet;
 Het noost, en wikkelt tusschen beyen;
 't Wil Vader kussen, met een lach,
 En zoekt hem lieff'lyk, als voor dezen,
 En zacht te omhelzen; laas! maar, ach!
 D'onnooz'le kindscheid schynt te vreezen,
 Of 't zich hier aan vergrypen zouw,
 Indien het lachte, als and're schreiden;
 Tot dat het eind'lyk zich laat leiden,
 Door blinde neiging, tot den rouw:
 Rouw die eerlang hem wel zal passen;
 Nu doet het dat Natuur gebied,
 En laat met ons zyn traantjes plassen,
 Al weet het zelf de reden niet:
 Wy vallen dus aan uwe voeten,
 Met onz' gebeden, alle vyf,
 Verlaat ons niet, o Vader, blyf!

O blyf ons by! of zoo we u moeten
 Omstreng'len, zoo 't onze armen past,
 Wy vatten Vader om de beenen,
 Och kind're, ombelst, en houd hem vast!
 Och ga niet! of ga anders heenen;
 Ga heen, en berg in zekerheid
 Uw leven, voor 't geweld der menschen,
 Die naar uw' dood, en einde wenschen;
 Gelyk we rood, en heesch geschreid,
 Met half-gebrooke woorden smeeken,
 Zoo neem het aan; dewyl we toch
 Niet beter als met tranen spreken:
 Och, Vader, och! och! och! och! och!

JOHAN.

Myn Dochter doe my't hert niet smelten met uw'tranen:
 Ik hoop u haast den weg tot zoo veel vreugds te banen,
 En uw' kleinmoedigheid te straffen, wen met Oom
 Ik binnen korten tyd behouden wederkoom.

ANNA.

Dan zal ik, beurt ons dat, van blydschap tranen storten.

JOHAN.

Men dient zyn hertstocht dan tot d'uitkomst op te schorten:
 't Staat alles in de hand des Heeren; zyne wil
 Geschiede! nu myn Kind, bedaar, en hou u stil,
 En spaar tot daar en toe uw' tranen, en uw' klachten.

ANNA.

Ach! ach! ach! ach! ach! ach! zal dat myn leed verzachten,
 Dat ik om Vader treur, wanneer ik Vader mis!
 Wen door geen tranen dat verlies te boeten is:
 Nu worden noch met recht myn' tranen uitgegoten,
 Uit voorsmert op uw lyk; dan zal myn hert gesloten
 Geen zuchten, myn gezicht geen tranen machtig zyn:
 Gemeene droefheid laat zich kennen in dien schyn,
 En word aan paarledauw door d'oogen uitgedreven;

Maar groote klemt het hert, en blust den geest en't leven:
 Ja blusch myns levens geest, o groote smert! ten zy
 Ons dit beschoren word van d'eige razerny
 Van 't hollende Gemeen, dat schichtig voort geslagen
 Al 't Stamhuis van de Witt zoekt tevens uit te vagen:
 Doch 'k acht ons in dien stand gelukkig, zoo 't gebeurt,
 Wyl 't dan met eenen slag is uit en af getreurt.

JAKOB.

Ik slacht het jongste kind, en wikkel tusschen beyen;
 Ik wenschte wel myn Zoon Kornelis af te leyen,
 Maar zag myn Zoon Johan niet garen in gevaar;
 En hoe ik 't overweeg den uitslag valtme zwaar:
 Ik moet my in den Tuin een weinig gaan verluchten.

JOHAN.

Wie Gods bestiering volgt heeft voor geen quaad te duchten;
 Ik ga my dan voor af met God hier op beraan,
 Dat hy my wysheid geef wat dienstigst is gedaan.

NATUUR- EN STAAT-BESCHOUWERS.

Stel-stand.

De Bloedhond (zoo m' in Neerland sprak)
 Duc d'Alba, met zyn' Spaansche knechten,
 Die 't al vertrapte, en scheurde, en brak,
 Handvesten, Godsdienst, Wet, en Rechten,
 Sloeg, in die barning, ook den klauw,
 Aan wylen Jakob van den Ende,
 's Lands Voorspraak: toen hy drong in 't nauw,
 En met bebloeden breidel mende,
 Den Staat des Lands; dien, met den Man,
 Ontvoerende al de Staats-papieren:
 Maar wat hy durft, of wil, of kan,
 Met moordschavot, en martelvieren,
 Met bloedraad, krygsmacht, hoog gezag

Uit 's Konings naam, den Heer van allen;
 Hy durft, hy wil, hy kan, hy mag
 Niet verder gaan, niet harder vallen,
 Omtrent den Man; Hy zet hem vast,
 Die over 't jaar blyft zitten quynen:
 Doch 't Vonnis dat 'er volgt, ontlast
 In 't eind zyn' naam, en al de zynen;
 Mits hy 't in hecht'nis zelf besterf:
 Tot meerder moedwil was geen verf.

Vergelyk-stand.

Prins Maurits, een Godzalig Vorst,
 (Gelyk hem Holland heeft geheten)
 Gaf ander blyk, van 't geen hy dorst
 Ter handslaan, en zich zelf vermeten
 In macht; wanneer hy Barneveld,
 's Lands Voorspraak, en verscheide Leden
 Van Holland, in bewaring stelt:
 En niet en past op 't Recht der Steden,
 Noch 's Lands beklag, noch eigen eed,
 By hem, 's Lands dienaar, hen gezworen;
 Die 't hoog Gezag met voeten treed:
 Om zoo den Staat na 't hert te boren,
 Wanneer die bloeide in vollen glans:
 Waar in hem d'Algemeene Staten,
 Quansuis, verstrekken tot een schans,
 En naamscherm van zyn doen, en laten:
 Tot dat m' een bloedig vonnis raamt,
 Het geen met goed-verbeurte, en banden,
 De minst-gehaatten Heeren praamt;
 Maar d'Ouden stok, dien Steun der Landen,
 Op 't Hof-schavot de hals-aar kerv':
 Zoo kreeg van 't bloed dat stuk zyn verf.

Hoog-styging.

Maar..... jonger spruit,
 Schiet, pas maar uit de kim gerezen,
 Een and're kracht van stralen uit;
 Dat geeft al 't werk een ander wezen:
 Want nacht-soldaten, zoo verhit
 Om af te maken, en te grieven,
 's Lands Raad, en Voorspraak, Jan de Witt,
 Staan heet, en driest tot zyn believen:
 Recht, onrecht, handvest, of geweld,
 In eed-verbond, of onbeëedigt;
 Al evenveel, wat raakt dat geld:
 En of men dus den Staat beledigt,
 Of voorstaat, dat gedooft geen toets:
 God geef, dat niet al voort aan 't hollen,
 Die paarden, voerman, vracht, en koets,
 Eens over hals en hoofd doen rollen;
 Die dolle paarden van 't Gemeen;
 Na datse spoorloos voort geslagen,
 Afwerpen, en tot drek vertreen
 D'ervare Menners van den Wagen:
 Daar tucht noch straf het Landverderf
 Weerhoud, begeert het stuk geen verf.

Derde bedrijf.

ARENT, BEERNAART, COENRAAT.

Wy Burgers die voor deze poort
 De wacht bezetten, rechtevoort,
 Behoeven nu, naar eer en plicht,
 Te passen op de toeverzicht,

Althans ten dienste van het Land,
In hooger ernst, van hooger hand,
Ons aanbevolen, en vertrouwt.

BEERNAART.

De moedwil acht geen stuk te stout,
In 't geenze durft ter handen slaan:

ARENT.

En d'onversaagtheid zal bestaan,
Uit nood, het geen waar door ze niet,
Of zeer bezwaarlyk, heene ziet:
Want een benarde kat in 't nauw
Waagt sprong, op sprong, en zet den klauw
In 't geen waar aan geen vatten was,
Of vliegt al dryvend door een glas.

BEERNAART.

De Vogel, hier in 't tralinet
En yz're kevi vast gezet,
Is onversaagt, en stout, en schalk,
En afgerecht gelyk een Valk,
Of Arent, die met klauw, en bek,
Een' mind'ren vogel breekt den nek;
Of die geraakt aan ruime lucht,
Noit achterhaalt word in zyn vlucht.

ARENT.

Die vlucht bedacht men met een list
Te nemen, eer men 't merkte, of wift,
Daar op zyn' uitkomst, in der nacht
Besteken, fix wierd opgewacht
Met ingespanne veld-karros:
Om los geraakt, gezwind en los
Te jagen over duin en zand;
En afgezeten aan de strand,
Te schepen in een Vissers-pink:
Had dat gelukt, weg waar de vink.

BEERNAART.

Die toeleg gaf met recht het Hof,

En boven al de Burgers, stof
 Om zich van vrees en achterdacht
 Te vryen, door een dubb'le wacht;
 Om te verzeek'ren wel en wis
 Terwyl 't in hun vermogen is,
 Dien schelm, en Princemoordenaar,
 En meer dan dubb'len Landverraar,
 Op dat hy niet zyn straf ontga,
 Die hem met recht te wachten sta.

COENRAAD.

Wat hoor ik voor geluid, daar komt 'er een van boven,
 Het slot word opgedraait, de grendels afgeschoven,
 Daar opent men de deur: elk op zyn rang: wie daar!

ARENT, BEERNAART, TICHELAAR, COENRAAD, DIERRYK, ERNST, FRANK, en andere Burgers.

Het is die vrome ziel, die trouwe Tichelaar.

BEERNAART.

Wel Landsman benje 't zelf!

TICHELAAR.

Wie anders zouw het wezen?

ARENT.

Gezond en wel te pas?

TICHELAAR.

Ik had geen quaad te vreezen,
 Die niet dan waarheid sprak, en 't werk ontdekken dorst
 Daar 't heele Land aan hing.

COENRAAT.

Weest welkom brave borst.

DIERRYK.

Van harten wellekom.

TICHELAAR.

Ik dankje maats van harten.

BEERNAART.

Je hebt de baare droes in 't aanzicht durven tarten,

Je hebt de dood getrotst, en voor de vuist gedaagt,
Toen van u wierd voor't Recht dien Duivel aangeklaagt,
'k Verlang al na 't verslag van al je wedervaren,
En 't einde van de zaak.

TICHELAAR.

Ik zel 't je gaan verklaren:
Maar mannen staaie hier dus en schildert voor de deur?
Zoo pas wat op de klink, de Vogel is 'er veur,
En zelje door de reet der slagkoy straks ontsnappen:
Men zelje met een glimp wat zands in d'oogen lappen;
Maar 't vonnis is de leus, om, buiten lyfs-gevaar,
Te helpen buiten 's Lands dien Prince-moordenaar.

BEERNAART.

Wat zegje! heeft hy dan geen vonnis om te sterven?

TICHELAAR.

Te sterven, zegje! ja, om buiten 's Lands te zwerven,
Om des te meerder quaads te brouwen; of misschien,
Om zich, gelyk ik zeg, in zekerheid te zien;
Diens goed niet eens verbeurt, maar die van ampt en staten
Vervallen word verklaart, en moet het Land verlaten.

BEERNAART.

Dat mocht de duivel doen! daar zouw 'er meer dan een
Me speelen.

DIERRYK.

'k Dacht het wel, en 't lag m'al op de le'en,
Dat alles op een wind noch eind'lyk uit zouw drayen:
Maar neen, men zal byget de Burgers zoo niet payen.

ERNST.

Dit is een ronde O, indien hy schuldig is,
Zoo heeft hy straf verdient; of is 't getuichenis
Van Tichelaar verziert, zoo is die zelve schuldig
En strafbaar, met een peen zoo zwaar, en menigvuldig,
Als op zoo zwaar een stuk van 't valsch bewroegen past.

TICHELAAR.

Men heeft my wel doorzocht, en grondig ondertast,

Op alle omstandighe' en gelet, en klaar bevonden
 Op hoe gezetten voet dat al myn' dingen stonden:
 't Hof heeft me wel gezocht te komen aan het lyf,
 Maar bleef in all's voldaan; hoewel hy stout, en styf,
 Al wat men hem beweest, met schaamtelooze kaken
 Bleeflooch'nen, en zyn stuk beweerde met missaken.

FRANK.

Zoo heeft hy niets bekend?

TICHELAAR.

Geen enkel woord.

DIERRYK.

Misschien

Heeft uw bewys de zaak zoo klaar en naakt doen zien,
 Dat zulks hem stommelings heeft kunnen overtuigen?

TICHELAAR.

En echter was die schelm te breken noch te buigen.

BEERNAART.

Maar hebben ze hem hier op niet scherper aan getast?

TICHELAAR.

Wat met een vossestaart, om welstaans wil, gequast,
 Maar waar 't met ernst geschied, hy waar (wat duizend schanden!)
 Al lang, hoe stout hy is, gevallen door de manden.

BEERNAART.

't Is noodig, heeft het Recht by 't Hof geen plaats gehad,
 Dat eens de Burgery het stuk van nieuws hervat,
 Om dan naar eisch van 't werk een vonnis uit te voeren
 Dat met de schrik der straf alle eeuwen zal beroeren:
 Dies maak ons Tichelaar de waarheid van de zaak
 Omstandelyk bekend, wy zullen zelf de wraak
 Bevord'ren, en het Hof die vadzigheid verleen:
 Wy zyn de Heeren zelf, en kennen nu geen Heeren.

DIERRYK.

De Heeren zetten zich.

FRANK.

Zoo midden op de straat?

Dat geeft geen achtbaarheid: wy Heeren van den Raad,
 Wy mannen van bewind, in 't groote werk getreden,
 Voor wien zich 't groot gezag des Ruwaarts moet ontkleeden,
 En die nu d'achtbaarheid des hoogberoemden Mans
 Doen zwichten, moeten nu 't kenteeken van dien glans,
 Waar door ons 't hert alree van glori is gezwollen,
 In zyne waardigheid bewaren; en ten vollen
 Handhaven, met den zwier die 't aanzien waardig zy,
 Aan 't Princelyk belang verplicht: of zouden wy,
 Wy app'len, die men dus met onzen gouden Appel
 Ziet zwemmen, lyden dat m' onz' achtbaarheid vertrappel
 By openbare straat? neen zeker, daar m' in huis
 Geheime Vierschaar houd, belet geen straat-gedruis
 't Omzichtige beleid van hooren, zien, en vragen,
 Op al wat Tichelaar den Heeren voor zal dragen:
 Derhalven vinden dit de Heeren goed, men kan
 Met meerder zekerheid in huis gaan, om den man
 Te hooren, om de zaak na waarheid te overwegen.

DIERRYK.

Tut, tut, wat is 'er aan dien zwier zoo veel gelegen?
 De Heeren nemen 't zelf zoo nauw niet rechtevoort,
 Nadienze tegen styl het vonnis op de poort
 Uitspreken, 't geen men op de Rol moest hooren lezen.

FRANK.

Om dat hier tegen styl van Rechten word gewezen,
 Zoo moeten wy den styl verand'ren, en het Recht
 Herstellen, dat het ga rechtmatig als het plecht.

ERNST.

Ja mannen, 't zouw zoo wel behooren; treed na binnen,
 Om daar met ryp beraad, en met bedaarde zinnen
 't Bewys van Tichelaar te leggen op de schaal,
 Waar van 't gewicht alleen bestaat by zyn verhaal.

ARENT.

Maar echter dient de poort niet zonder wacht te blyven.

COENRAAD.

Wy zullen 't, ga vry heen, hier met ons vier of vyven
 Waarnemen, en indien men iets verneemt, waar aan
 Iet vast is van belang, dit straks u doen verstaan.

COENRAAD, GOOSSEN, FRANK, WARRENAR.

Indien nu 't Hof een vonnis veldt,
 Dat schuld bewyst, noch misdaad meldt,
 En echter hem van waardigheid
 En ampt ontkleed, en 't Land ontzeit,
 Zoo merkt men dat dien handel stinkt:
 De kar gaat slim, of 't paard dat hinkt,
 En trekt de wagen buiten 't spoor:
 Want ziet de Rechter hier niet door,
 Dat hy geen blyk van schuld en speurt,
 Hoe word dan staat of ampt verbeurt?
 Hoe 't Land ontzeit? of blykt hem klaar
 't Betuigde stuk, en hoe, en waar;
 Hoe wyst men dan geen misdaad aan,
 En laate het Recht zyn gangen gaan?
 't Zy dan zoo 't wil, hier hapert iet;
 Dat ziet men klaar; al ziet men niet
 Waar juist de knoop en 't broeiness leit
 Van dees doortrokke dubbelheid.

GOOSSEN.

't Word wel bespeurt, en uitgevischt
 Waar 't schelmstuk zit; maar dus met list
 Bedekt: want dat men zulk een' Man,
 Gelyk 't Gerecht en moet, en kan,
 Ten scherpste juist niet aan en tast,
 Is om 't gevolg, hier voorts aan vast;
 Dat zoo veel voeten heeft in d'aard,
 En zich niet garen openbaart,
 Mits dan voor yder word ontdekt

Wat staart, en sleep het na zich trekt.

COENRAAD.

't Is meer gebeurt: want toen men zag
 Hoe 't volgen van de Blauwe Vlag
 Niet buiten toeleg was geschied,
 Men roerde, of onderzocht dat niet;
 Maar speelde slechts, dek toe de pot,
 't Bewys aan kant, de kist in 't slot.

FRANK.

Ja vrienden, meenje dat het hier
 Den Ruwaart gaat, op Tromps manier?
 Ik meen recht anders: want men toen
 Niet veel bewys en had van doen,
 Daar 't schelmstuk van zich zelve sprak;
 Doch 't welk m' aan kant schoof en verstak:
 Daar, nu de Wrok in tegendeel
 De Witt gevat heeft by de keel,
 Men alle vlyt, en list, besteedt
 Om op te vissen wat men weet,
 Of niet en weet; als blykt alree
 Aan 't geen de Ruiters schreef uit zee:
 Men zoekt de schuld dan in den Man;
 Maar nu men die niet vinden kan,
 En niets 'er uithaalt, schoon 't geweld
 Hem perst, en pynigt, prangt, en knelt,
 En tot zyn straf geen kans en ziet;
 Zoo meen ik, dat men, nu m'er iet
 Van maken moet, en 's Keizers vriend
 Wil blyven, zich van 't voorwerp dient
 Van zulk een uitspraak.

COENRAAD.

Mooi bescheid!
 Zoo 't dus by deze Rechters leit,
 Gelykje meent, of by die geen'
 Om wienze 't Recht geweld aan de'en,
 Zoo waar 't voor al wel noodig, dat

Men haar eens by de lurven vatt',
 Om rekenschap te geven van
 Het geen men niet doorgronden kan.

GOOSSEN.

Dat by de Rechters, 't is zoo 't is,
 De moss'len leggen, dat 's gewis;
 Maar wie dit werk dus heeft beschikt,
 Die knoop gestrengelt, en gestrikt,
 Daar zoude ik anders van gevoel
 Van zyn, als jy: want dat gewoel
 Van Jan de Witt, was niet om niet;
 Of is niet zonder vrucht geschied.

WARRENAR.

Dat loof ik best: dat 's recht de slag!
 'k Zeg dat het Heerschap wat vermag,
 Vermag hy dat.

GOOSSEN.

Ja lange Jan.
 Kan dat de duivel niet en kan;
 Te door en door in all's doornaait.

COENRAAD.

Heeft hy dien haspel zoo gedraait,
 Hier toe de Rechters omgekocht,
 Of anders dit te weeg gebrocht,
 Door vleyery, of dreigement,
 'k Wensch dat hem dan fint felten schend.

WARRENAR.

Ik wouw niet veul; ik wouw maar dat
 Hy mee hier makk'lyk binnen zat,
 Als ook den ouwen schelm heur vaar;
 Dan had men 't broeiness by mekaar:
 En boven Rechters, boven al,
 Met zulke rotten in de val
 Zouw 't wraakrecht and're gangen gaan;
 Met eene barning waar 't gedaan:
 Of Jan dan zong, of peep, of scheid,

De Ruwaart dreigde, of vloekte, of smeed,
Den Oude kermde, of vleide, of bad;
't Waar wonder zoo m'er ooren had.

GOOSSEN.

En zeker deze kooi, hoe klein,
Houd beter slot dan Louvestein,
Daar borenze eind'lyk, een voor een,
Of teffens door de trali heen:
Dat weet de Louvesteinse Witt:
Zet nu die twee daar d'and're zit,
Zoo rakenz'er zoo licht niet uit.

FRANK.

Nu zyn z'er noch niet ingeluit:
Ey mannen wacht wat, neem geduld,
Tot dat ons 't vonnis, van zyn schuld
Of van zyn straf, verklaring doe;
Dan zal men weten wat, of hoe:
En dees verklaring wacht men strax,
De Heeren zyn hier binnens daks;
Maar best is 't, dat men t'eenemaal
Het zwaard, en 't wikken van de schaal,
Die 't heilig Recht in handen houd,
De zaak, en d'uitslag, toevertrouwt;
Dan dat men, door te stout bestaan,
let roek'loos zouw ter handen slaan:
't Kan zyn ook, dat in dit geval
't Gewysde elk een vernoeegen zal.

ERNST. FRANK.

Ja zeker! gaat het zoo! en meent men, zonder spreken,
Ons dit voor gladde munt dus in de hand te steken:
Daar zeg ik neen toe; 'k ben veel liever ver van daan,
Dan over, of omtrent, een werk dat zoo zal gaan.

FRANK.

Zoo komje, zonder 't slot te hooren, weer na buiten?

Of zonder datje weet wat hier den Raad zal sluiten?
Dat 's wonder!

ERNST.

't Lust me niet te morssen in een werk,
Daar 't schaamteloos bedrog gekent aan merk, op merk,
Met baar geweld die rol van boosheid zal volspelen;
'k Zoek in den lof, of 't loon, niet garen diep te deelen;
En al die eerlyk is, of deugdzaam van gemoed,
Verwaarloost deugd en eer indien hy anders doet.
O Rechters! zelve Gy, die met het werk verlegen
Dit moog'lyk tegensprakt, als wien het onrecht tegen
De borst was, nu gy niet dorst spreken uit de borst,
Zoo rustig als 't betaamde, al mē met bloed bemorst,
Zult in der eeuwigheid dien naamsmet noch zien kleven
Op u, en uw' geslacht, uw' kind'ren, en uw' neven;
Uw' schaduw zal u zelf doen sidd'ren, waar gy zyt,
En 't knagend' naberouw u nagaan met verwyf:
Maar om die waarheid niet met bitt'ren hoon te ontgelden,
Indien w' hier onderling een woord in vryheid melden,
Zoe treed wat aan d'een zy; of wandel wat omher,
Zoo kan m' op ons bedryf niet letten, als van ver.

FRANK.

'k Verlang hoe Tichelaar zyn zeggen heeft bewezen.

ERNST.

De valsheid van dien schelm is uyt zyn mond te lezen;
Want hoe hy 't stuk beglimt, en oppronkt 't geen hy zeit
Met een verhaal, het welk met groote omzichtigheid
Hem voorgeschreven schynt; zy kykt 'er dwers door henen:
En zoo men van ter zyd' zyn zeggen poogt t' ontzenen,
Waar door de valsheid best zouw komen aan den dag,
Men schreeuwt 'er tegen aan, zoo vinnig als men mag.

FRANK.

Verhaal me dan in 't kort den inhoud van zyn reden:
En hoe de Ruwaart tot dien voorslag is getreden;

Wat aanzoek hy hier toe gedaan heeft; met wat schyn
Bewimpelt, 't geen hy zeit hem voorgesteld te zyn.

ERNST.

Wat schyn, wat aanzoek, of wat voorslag! niet met allen
De Ruwaart is van zelf op deze zaak gevallen,
Niet anders als een eend komt vallen in de wrak:
Want, zonder dat hy eerst van and're dingen sprak,
Met een' die hier van zelf, en zonder oit ontboden
Te wezen, by hem quam; met een', die niet ontvloden
Het vonnis des Gerechts, op schuldeisch van dien Heer,
Den toegang vord'ren dorst; en schoon geweigert, weer
Dorst komen, om dien Heer van zelf iet voor te dragen;
Zoo heeft zyn dol besluit dit schelmstuk voorgeslagen:
Behoudens 't breed verslag, dat deze quant ons geeft,
Hoe d'onderhandeling zich toegedragen heeft:
En zoo m' op d'aan vang let zoo heeft hy moeten duuren
Ten minsten een gety van zes of zeven uren,
Al eer hem Tichelaar door spraak, en wederspraak,
Bericht heeft kunnen doen van 't voorwerp, en de zaak,
Die hy voor d'oorzaak stelt waarom hy was gekomen:
Ja zoo de redens-peil aandachtig word genomen,
Zoo voert de Ruwaart hier een reden, die van woord
Te woord zich bind, dat daar niet verders toe behoort;
En echter durft hy van een tusschenspraak betuigen,
Die dikmaal by de Witt gebruikt wierd; *'t moet nu buigen,*
Of bersten; 'k vraag dan of die byspraak quam te pas,
Wanneerze wierd gebruikt, of datse ontydig was?
Indien ontydig, dat 's te spoorloos om vermoeden:
Indienze quam te pas, zoo kan ik niet bevroeden,
Waarom hy niet vermeld de reden daar ze in quam;
Ten zy hy dacht, dat dit noch meerder tyds benam.

FRANK.

Maar zoo men het Verhoog der Vrinden zal gelooven,
Dat met getuigen word bestendigt, duurtse boven
Geen vierde van een uur; 't geen niet het middel laat
Dat 't eerste ontwerp vereischt tot voorslag, en beraad.

ERNST.

Veel min om zoo den koop te sluten, en met eeden
 Te sterken wederzyds, op deez' hoogwichtigheden?
 Die met een handgift van zes zilv're dukatons
 Bevestigt, standzaam wierd; en zulke toont hy ons,
 En hakkeltse op den kant met krappen, tot een reken
 Van 't bloedloon, daar ze by zyn and're geld gesteken
 Uitmunten zullen, en in eeuwigheid dit merk
 Vertoonen, tot een blyk van 't onderleide werk.

FRANK.

Dat 's recht: in eeuwigheid kan hy dit bloedgeld toonen:
 Maar wie hem met dien prys van 't bloedloon quam beloonen,
 Dat blykt niet; dat betuigt het geld niet: doch misschien
 Zal dit de tyd eerlang elk een zoo klaar doen zien,
 Als 't middaglicht, dat geen verduist'ring kan gedoogen;
 Wanneer hy tot een ampts-bediening voort getoogen,
 Zulks opentlyk betuigt wiens dienst hy heeft betracht;
 En van wat kant hy tot het schelmstuk is gebracht:
 Maar noemt hy nu een loon van zilv're dukatonnen?
 De valsheid van den schelm zouw m' achterhalen konnen
 Met opentlyk bewys van tuigen, meer als een,
 En van geloof baarheid; voor welk' hy 't stuk voorheen
 Verhalend', heeft verklaart van goud by hem genoten;
 Dies zal zyn eigen mond 't bewys om verre stooten.

ERNST.

Voeg nu hier by 't bewys dat van de Ruwaardin,
 En Vrinden ingedient, zyn eerloosheid niet min
 Te kennen geeft, als wien zyn Ouders zelfs verklaren
 Een fielt, en schelm, te zyn; die op bedrog ervaren,
 Zich met een' valschen brief, in zyne Maagdenroof,
 Trouwloozelyk behielp; wiens eeden geen geloof
 Verdienen voor 't Gerecht, waar van hy wierd verwezen;
 En die de breuk, uit zyn onstuimigheid gerezen,

Voor God en het Gerecht moest boeten op zyn knien:
 Schoon namaals, by gebrek van tegenstand, misschien
 't Hof hem vernietiging van vonnis mag vergunnen,
 Dat tuigt geen onschuld; want wien zouw 't gelusten kunnen,
 Met zoo verwoeden dogge, en bloedhond, in krakkeel
 Te treden? om een hap te krygen tot zyn deel:
 Die van zyn' meerd'ren in zyn moed wil aangedreven,
 De haaren zet om hoog, om zulk een beet te geven,
 Waar van de wond niet licht geheelt word, en de smert
 Blyft duuren, op 't geheug, dat eeuwig zuurt in 't hert:
 Dat nu de Ruwaart zich, met zulk een' God vergeten
 En boozen mensch, zoo los, en zonder grond te weten,
 Zouw werpen in een wel, en maalstroom, kan 't beleid
 Van zyn gespitst vernuft, en wyze omzichtigheid,
 (Al kon de vyandschap zyn vroomheid des verdenken)
 Niet lyden: maar ô neen, men zoekt den Held te krenken,
 En hem te voeren op een bloedig moortschavot,
 Door 't uitgemaakt bedrog: ô Rechters, die voor God
 Met hem gelyk zult staan, waar zyt gy toegekomen!
 Wier wroegende gemoed dien toestap heeft genomen
 Om d'eer des grooten Mans te trekken tot de proef
 Der Pynbank, op geen blyk als d'aanklacht van een boef.

FRANK.

Een stuk dat Albaas tyd, noch Bloedraad kon gedoogen:
 Want toen men den Griffier Martini zag betogen
 Ter daading, om de blaam van vloekverwantschap, dat,
 Vast smeulende onder 't dak t' Antwerpen in de Stad,
 Nu kenlyk wierd op geen verwerpelyke blyken,
 Wouw't scherprecht met den Man voorts na de plei toe stryken:
 Maar Delrio, een lidt des Bloedraads, stemde 't af;
 Om dat 'er 't aanzien gold, dat aan're wetten gaf,
 Waar door m'een Man, dus lang van onbesproken leven,

Niet zoo lichtvaardig mogt aan 't uiterste overgeven,
 Op de betichting van een enk'len tuige alleen,
 Hoewel een eerlyk man, en die niet wraakbaar scheen:
 En weet men nu een' fielt, en booswicht, op te maken,
 Om door 's gewelds bedrog ter dwing'landy te raken,
 Zoo wacht vry dat dit werk een' uitslag nemen zal,
 Die 't Aardryk overklink', om 't gadeloos geval.

ERNST.

Nu word voor 't laatste noch het stuk aldus besteken,
 Dat hy voor af, om 't Volk de boosheid in te spreken,
 Ontslaakt word; daar hy met zyn doodelyk vergift
 't Meuitruchtig oproer helpt aan 't hollen met een drift.

FRANK.

Daar komt hy voor den dag, met zulk een bank van Heeren:

ERNST.

Die 't Hof quansuis zyn plicht in 't hoog Gerecht zal leeren,
 Met niemant aan te zien, en recht door zee te gaan:
 Om, 't geen men met geen schyn van halsrecht kan bestaan,
 Vermits 'er dat geen schuld, noch misdaad, uit kon rekken,
 Met openbaar geweld, en boosheid, te voltrekken.

BEERNAART. ERNST. ARENT. TICHELAAR. DIERRYK.

Wat zegje, benje noch van meening, dat dit feit
 Zich niet genoeg ontdekt? of met geen zekerheid
 Van waarheid kenbaar word?

ERNST.

Veel zeggens mocht me krenken,
 Want zeggen eischt bewys; men geeft geen tol van denken:
 Zoo dat hy minst verbeurt, die denkt en niet en spreekt:

Want waar toe veel gezeit wanneer bewys ontbreekt?

ARENT.

Zoo wilje dan den schelm in zulk een stuk verschoonen?

ERNST.

Geensins; ik wouw men my den schelm maar wist te toonen.

BEERNAART.

De Ruwaart is dien schelm, en Princemoordenaar.

ERNST.

Ik hoor wel dat gy 't zegt, maar maakt dat zeggen waar:

Wie weet niet tot wat peil de boosheid niet kan ryzen?

Maar 't is een wyd verscheel, met zeggen, of bewyzen.

BEERNAART.

Zoo moest dan Tichelaar de schelm zyn?

ERNST.

Laat die schaal

Eens langzaam over gaan; om nevens zyn verhaal
 's Beschuldigers persoon, en vroomheid, t'overwegen;
 Leg nu den Ruwaart eens, en zyn bedryf, daar tegen:
 Wat helpt het! zoo men niet oogschynlyk word gewaar,
 Wie meer een' schelm gelykt, de Witt, of Tichelaar;
 Of wien het lichter viel zich tot een' schelm te maken,
 Een man van eer, en trouw, in zyn bewind van zaken,
 Of een die van zyn deugd byzond're merken draagt;
 Eens voor 't gerecht gedoemt, en andermaal gedaagt
 Op stukken, diep bedeeft in 't lof van boevestukken:
 En tot wat overmoed een schelm zich laat verrukken,
 Dat leert dat schendig stuk, niet min vervloekt, dan stout
 Van Jakob Foppens Zoon, den Harelemmer Schout;
 Die zelf een moord bedreef, en 't lyk in koelen bloede
 Wegstommelde onder 't bed, daar niemand iet vermoede,
 Doch daar hy 't zelve dorst ontdekken, toen hy quam,
 Amptshalven, in 't Gerecht, dat oogbeschouwing nam:
 Toen sloeg de gruwel voort; hy om zyn stuk te dekken,

Bestaat den erfgenaam des dooden te betrekken
 Ter scherper rechts-geding, als schuldig aan de moord;
 Daar toe quansuis door 't loon der erffenis bekoort;
 Hy perst de misdaad uit d'onschuldigen gevangen,
 Met dat vervloekt behulp van pyningen, en prangen.

BEERNAART.

Wat duivel hebje voor? wat zal ons deze gek
 Hier spelden op de mouw! ik brui je voor je bek.

ARENT.

Zacht mannen, houw gemak, vergryp u met geen vloeken;
 Men moet de zaak, 't is recht, na waarheid onderzoeken.

BEERNAART.

Schyt onderzoeken! 't blykt zoo klaar gelyk den dag:
 't Verhaal sluit als een bos, zoo zuiver als het mag.

ARENT.

Gy hebt dan, Tichelaar, met eede te verklaren
 DAT gy de waarheid spreekt, in al uw' woorden;

TICHELAAR.

Garen,
 'k Zweer heiliglyk, als in Gods tegen woordigheid,
 Dat het waarachtig is, al wat ik heb gezeit.

DIERRYK.

't Blykt ook genoeg van zelf: hoe zouw men 't zoo verziere?
 Dat waar niet mogelyk, al waar me met zyn viere.

BEERNAART.

Ja met zyn vyftigen.

DIERRYK.

De man spreekt al zoo wel
 Het geen hem tegen gaat, als mee gaat.

TICHELAAR.

Ik vertel
 De zaak gelyk ze leit, oprecht en gansch eenvuldig.

ARENT.

De Heeren Borgeren verklaren dan voor schuldig
Den hier gevangen?

DIERRYK.

Ja.

ARENT.

Gy Tich'laar word nu voort
Uit uw' gehoudenis ontslagen; zoo 't behoort.

TICHELAAR.

Zoo zal ik met verlof der Heeren dan vertrekken,
Om voorts de Borgery de zaak te gaan ontdekken.

ARENT.

Ja doet zoo.

ERNST.

't Gaat al wel!

BEERNAART.

Nu verder met malkaar
Beraadslaagt op de straf van dezen Moordenaar.

DIERRYK.

Sus, sus, ik hoor gerucht: 't Gevangenhuis gaat open.

BEERNAART.

Pas op den schelm, byget! hy moest ons niet ontloopen.

ARENT.

Het zyn de Heeren zelf die afgaan; de Griffier
Draagt in de hand, zoo 't schynt, een open blad papier.

Het Hof afgaande:

POTS.

Gy Burgers die u hier zoo loff'lyk hebt gedragen,
In't uitstaan van uw' wacht, word van dien last ontslagen:
Want de Gevange staat om daad'lyk af te gaan:
Gelyk gy uit dit blad zyn vonnis kunt verstaan.

WARRENAR. COENRAAD. GOOSSEN. DIERRYK.

Om daad'lyk af te gaan! hoe duivel zel dit wezen!
Laat hooren wat het zeit.

COENRAAD.

Kom, laatme 't blad eens lezen.

SENTENTIE.

't Hof van Holland, &c. (A)

Daar hebje 't maatje met de knollen.

WARRENAR.

Maar...

GOOSSEN.

Ja, ja,

Wat wisjes wasjes maat, maar zegt 'er wat van na.

COENRAAD.

Een vonnis zonder blyk van misdaad! dat zyn potsen!
Wel Pots die potst het wel!

GOOSSEN.

Dat komt van al dat rotsen
En ryen heen en weer, en vlund'ren door den Haag;
Gelyk hier lange Jan vast uitvloog alle daag:
Nu had hy deez', dan die, en dan den Prins te spreken;
Voorzeker heeft die schelm dit weten te besteken:
En met die slinkse slag is 't heele spul verbruit.

WARRENAR.

Noch zoo niet, Broertje, neen, hy is 'er noch niet uit;
Die kloot en leit noch niet.

COENRAAD.

Indien we nu begeerden
't Goeddunken, en 't bericht, van zomm'ge Rechtsgeleerden,
Die ik wel ken, op dat men weet', hoe hoogen prys
Het vonnis halen mag: dat waar de beste wys.

DIERRYK.

Wat dunkje?

GOOSSEN.

'k Vind het goed.

WARRENAR.

Ik heb 'er mê niet tegen.

DIERRYK.

Ga heen dan, laat het stuk eens grondig overwegen;
Wy zullen midlerwyl oppassen als een vink.

WARRENAR.

Die 't nest te vroeg verlaat-broed al de ey'ren stink.

GOOSSEN, WARRENAR, DIERRYK, ARENT, FRANK.

Al weer een nieuwe gek! zie daar de Pensenaris,
Hy treed vast herwaarts an.

WARRENAR.

Noom Kool meent dat het waar is
Dat hy zyn Broertje zel verlossen! wat een ding
Is mostert!

DIERRYK.

Ja een trap!

ARENT.

Verkeerde rekening.
Genomen, meester Jan; hoe gauw je waart voor dezen,
Je schynt in dit bedryf niet gauw genoeg te wezen.

GOOSSEN.

Staruim, klop an de deur, klop an uit al je macht;
Het voegt niet dat men Heer zoo lang hier buiten wacht.

De Heer JOHAN DE WITT in de Gevangen-poort ingaande.

DIERRYK.

Dat 's binnen.

ARENT.

Dat 's de knip op 't nacht-slot, om te sluiten
Vry vaster dan hy meent, wanneer hy wil na buiten.

WARRENAR.

Jy groeten hem goed schiks! wel ja je!

FRANK.

Waarom niet?
Is d'eer niet die ze doet?

GOOSSEN.

'k Had liever dat!...

WARRENAR.

Ik stiet
Hem liever in zyn huid.

FRANK.

Gelyk de Vander Graven,
De Bruin, en Borrebach, en andere zulke braven?
Om dan als Vander Graafte varen, om die zaak?
Neen vriend dat lustme niet.

DIERRYK.

Nu roept dat bloed om wraak,
Dat moet men met het bloed van deze schelmen payen.

ARENT.

Nu zynder duizenden, al maats zoo heet als hayen;
Die zyn op geen schavot te smoren: 't zal wel gaan,
Het volk raakt op de been, en zakt vast herwaarts aan.

DIERRYK, WARRENAR, GOOSSEN, KOETSIER, BEERNAART, ARENT.

Daar komt Heer Jans Karros, wat mag de gek wel meenen,
Dat alles als een lier zoo glad gaat?

WARRENAR.

Sta: waar heenen?

GOOSSEN.

Niet verder.

KOETSIER.

'k Ben hier op myn verdste, rechtevoort,
Om hier myn' Heer, en zyn' Heer Broeder, van de poort
Te wachten, zoo terstont, en in Karros te ontfangen.

BEERNAART.

Ik zag 'er aan de wip veel liever ophangen.

KOETSIER.

Wat beestelyk bescheid!

WARRENAR.

Wel rekel! snoerje mond.

BEERNAART.

Waar is de oude schelm, de Loevesteinschen hond?

KOETSIER.

Hy zit hier in de koets.

ARENT.

Zit hy 'er in!

GOOSSEN.

Daar binnen!

DIERRYK.

De Vaêr zit in de Koets.

KOETSIER.

'k Zeg dat niet, al met zinnen;
Gy vraagt my na den hond.

GOOSSEN.

Wy hebben hem, de Vaêr!

WARRENAR.

De Witt zit in de koets, de ouwe!

KOETSIER.

't Is niet waar.

WARRENAR.

Je zegt het.

KOETSIER.

'k Zeg het niet: hoe roepje zoo voorbarig?

ARENT.

Dat vliegt al door den Haag, en maakt de roep eenparig.

WARRENAR.

Wel hondsvot, spotje met de Burgers! dat je 't zegt?

KOETSIER.

Ik antwoord op je vraag.

ARENT.

't Is hier zoo Heer, zoo knecht.

WARRENAR.

Of leer je deze kunst van liegen van je Heeren?

DIERRYK.

Die zulke meesters dient wat zouw hy anders leeren?

BEERNAART.

Ik raadje, pakje deur, zoo daad'lyk, of ik zweer!

KOETSIER.

Ik zal, zoo ras ik maar bevracht ben met myn' Heer.

WARRENAR.

Ja kostje deur de deur, zoo mochtje ('k mocht het ly'en)

Dus met Karros, met al, mooi voor den duivel ry'en.

BEERNAART, SIMONIDES, GOOSSEN, KOETSIER.

Voort, voort!

SIMONIDES.

Wat 's hier te doen? wel mannen, Burgers, hoe!
Wat houdmen hier voor huis? dat gaat al wonder toe;
Wat 's d'oorzaak van 't rumoer?

GOOSSEN.

Dees Koets wacht, om de Witten
Van hier te voeren, die nu beide hier binnen zitten;
Heer Jan komt om zyn Broer, en had hem garen los.

SIMONIDES.

En dat zoo op zyn breedste in prachtige Karros!
Als om de Borgery te trotsen en te tergen!
Wel, wel, dat gaat al braaf! 't is veel haar dit te vergen.

GOOSSEN.

Dit kan de Burgerwacht, noch 't Volk zoo niet verstaan.

WARRENAR.

Zoo! raak wat! dat hy 't voelt; en dryf hem hier van daan.

SIMONIDES.

Zacht mannen: Jongman 't waar u, dunkt me, best geraden,

Dat gy van hier vertrokt, om ongeval, en schaden,
Zoo van u zelve, als van de paarden, te verhoe'n.

KOETSIER.

Gedwongen, zoo je kunt getuigen, zal ik 't doen.

**SIMONIDES, GOOSSEN, ARENT, KORNELIS DE WITT, JOHAN DE WITT, WARRENAR,
BEERNAART.**

Wat 's daar al wederom te dringen, en te loopen?

GOOSSEN.

Daar gaat, gelyk je ziet, de deur der voorpoort open.

SIMONIDES.

Daar zyn de Heeren zelf.

ARENT.

Blyf in! doe toe! doe toe.

KORNELIS.

Wel mannen wat geweld! gedoog dat ik voldoe
Al wat myn vonnis eischt,

ARENT.

Dat leit noch niet gestreken.

JOHAN.

't Leit in zyn volle kracht.

ARENT.

Ons is dat niet gebleken.

WARRENAR.

O schelmen! landverraars!

BEERNAART.

Schiet, zeg ik, of ik schiet.

JOHAN.

Hier heeft het recht geen plaats, en reden geldt 'er niet.

KORNELIS.

Het eerst geschonde recht word andermaal geschonden.

JOHAN.

Of heeft men dit, om 't eerst te dekken, uitgevonden?

WARRENAR, SIMONIDES, BEERNAART.

Die Princemoordenaar, hoe ongedaan, en bleek,
Geleek hy, dat hy schier hem zelve niet geleek:
Men scheen het schelmstuk zelf uit zyn gezicht te lezen.

SIMONIDES.

't Geweten drukt het merk al wroegende op het wezen.

BEERNAART.

Nu is voor deze maal hen d'uitgang wel belet,
Maar daar mē word de zaak gevordert noch gered:
Ik weet niet, of we niet veel beeter, met ons allen,
Hen hadden afgemaakt, of manlyk aangevallen:
Waar dient dit uitstel toe? men haal en ruk veel eer
't Huis van zyn stylen, en de Voorpoort gansch om veer,
Om onder 't wicht van steen, en balken, hen te pletten,
Dan datmen ons de wraak der schelmen zouw beletten:
Die welverdiende straf van landverraad, van moord,
Van landsdiefte, en van 't bloed dat wraak roept, rechtevoort:
'k Wensch aan myn' eersten dronk de dood te mogen drinken,
Eer ik den yver van zoo heil'ge wraak laat zinken,
Die w' uwe zielen, ô Buath, en Vander Graaf,
Verplicht zyn; dat met my de duivel heene draaf,
Indien ik niet en koom myn' handen in de plassen
Van 't bloed dier schelmen noch van dezen dag te wassen.

SIMONIDES.

Een schrikkelyke wensch! ik ken hem voor een Man
Van imborst fors genoeg, om in de herssenpan,
Een' and'ren door zyn zwaard by d'oogen afgeslagen,
Tot pronk het naakte brein al lillende om te dragen:
God geef, dat in die wraak de yver zich bepaal
Met 't oordeel, en 't gerecht, daar God zyn eer uit haal.

NATUUR- EN STAAT-BESCHOUWERS.

Aanmerking.

Waagmeesters van de Nieuwe schaal,
 Gehangen in het Kerk-portaal,
 Die glad, en styf van tong gegoten,
 Waardeert verscheide Schaalgenooten,
 En Deugden, tegens een gezet:
 Wat weegt die Schaal byzonder net!
 Want straks begint de tong te hellen:
 Gelyk men zag op 't nederstellen
 Van Vander Graaf, en Jan de Witt:
 Wat ongelyker paar was dit!
 Want d'eene schaal (wie zouw 't gelooven!)
 Vloog daad'lyk met Heer Jan na boven;
 En Vander Graaf bleef t'eenemaal
 Op d'aarde stil staan; daar de schaal
 Genagelt scheen, of vast gebonden:
 Zoo groot wierd hier 't verschil gevonden.
 Men weeg nu eens een ander paar;
 Den Ruwaart tegen Tichelaar:
 Al 't eige werk! De Witten zwieren
 Zoo licht op 't schaalblad als plavieren,
 En schong'len zonder stil te staan:
 Zoo nu de Schaal zal overgaan,
 Zoo moet m'ons and're Mannen wyzen,
 Of and're Deugden, eerze ryzen.

Op-volging.

Men zett' dan Jakob vander Graaf,
 Met zyn bedryf, zoo schoon, en braaf,
 Zyn nacht-geweld, en Heere-moorden;
 Benevens zyn bewys, en woorden,
 Van ootmoed, en geloof, omtrent

Zyn heilig en godzalig end,
 Eens in de Schaal; men zett 'er tegen
 D'Aarts-Vader Jakob, om te wegen
 Hun wederzydsche Worsteling.⁽¹⁾
 Des Een's, in 't sidd'ren voor de kling;
 Des Anders, met Gods Held t'ontmoeten:
 Des Een's, om zyn misdryf té boeten,
 Na dat hy den verdienden slag
 Met geen geweld ontworst'len mag;
 Des Anders, daar hy zelfs, hier tegen,
 Met worst'len aanhoud om den zegen:
 Hier dryvenze op gelyk gewicht,
 Nu dees te zwaar, nu die te licht;
 Een aasje, in 't heen en weder beven,
 Schynt uitslag van een pond te geven:
 In 't einde toont hier d'evenaar
 Juist een gelyke Worstelaar;
 De Schaal blyft net in 't huisjen hangen.

Toe-voeging.

En om een tweede proef te erlangen:
 Neem eens dien groot' Apostel Gods;
 Hy stond in 't sryden als een rots,
 En streek zyn Kroon by 't Godgezantschap:
 Leg nu hier tegen 't Vloekverwantschap,
 En neem het in de beste vouw
 Van 't afgeperst Schavot-berouw;

(1) *Het Boekje van de Worsteling Jakobs, gepast op het godzalig einde (zoo men 't noemde) van Jakob van der Graaf; en waar in dezelve by den Patriarch Jakob, en diens worsteling met eenen Engel Gods by het sterven van Vander Graaf vergeleken word; is wereldkundig en aan allen kenlyk.*

Hier word een zelve Stryd gewogen:⁽²⁾
 En straalt een zelve Kroon in d'oogen,
 In 't vinden, op den evenaar,
 Van weer een evenwichtig Paar:
 Geen Goudschaal is zoo net in 't luisteren,
 Om niemants Deugden te verduisteren.
 Wie wyst ons verder nu den Man,
 Die Tichelaar op halen kan?
 Die word, van Salomon geprezen,⁽³⁾
 Ons in zyn' Spreuken aangewezen;
 Daar ziet men de Gedachtenis,
 Des genen die rechtvaardig is,
 Tot prys en zegening gedyen:
 Wil iemant dit gevolg bestryen?
 Dit 's na 't gewicht van 't Heiligdom:
 Dat maakt alle and're tongen stom,
 In 't waardig wegen van Gods Helden.

Tegen-stelling.

Indien hier and're tegenstelden
 Het heilig voorbeeld van Garnet;⁽⁴⁾
 Als waardig op de Schaal gezet,
 Om 't wonder uit zyn bloed gesproten,
 Te deerlyk op 't Schavot vergoten;

- (2) *Want op het Tytel-blad van deze Worsteling Jakobs, heeft men tot een Byspreuk gestelt, de woor den des Apostels Paulus 2 Tim. 4:7. Ik hebbe den goeden stryd gestreden, ik hebbe den loop ge-eindigt, ik hebbe het geloove behouden.*
- (3) *Op het Tytel-blad van het Verhaal van Tichelaar, hoe het zich tusschen hem en den Ruwaart hebbe toegedragen, leest men deze Spreuk van Salomon, Prov. 10: 7.*
- (4) *Pater Henrik Garnet, Jesuyts-Priester in Engeland, van het Buskruids verraad medewustig, om het zelve gehangen en gevierendeelt.*

Als dacht men, dat zyn Koorenaar⁽⁵⁾
Niet min gewichtig woeg, en zwaar,

- (5) *By de Beschryving van zyn dood, uitgegeven by den Jesuyt Andreas Eudemon-Johannes Cydonius, en gedrukt tot Keulen by Jan King, 1610. ziet men, na den Bladwyzer, en voor het voorname Werk, in prent uitgebeeld zekere Koorenaar, met de letteren IHS en eenige nagelen, of spykers van het Kruice Christi; en midden op dezelve Koorenaar d'afbeelding van eene Manstroni, alles binnen dusdanigen ring van omschrift, MIRACULOSA. EFFIGIES. R.P. HENRICI. GARNETI. SO^{tis}. JESU. MARTIRIS. ANGLIAE, 3^a. MAII 1606 Wonderdadige Afbeelding van den Eerwaardigen vader Henrik Garnet, van't Genootschap van Jesus, Martelaar van Engeland, den 3. Mey 1606. Tot verklaringe van deze Prent, ende Koorenaar aldaar verbeeld, zegt de bovengenoemde Schryver, op het 351. blad aldus: 'De uitvoering van het vonnis volbracht zynde, als het Volk een weinig vertrokken was, quam Jan Wilkinson een weinig dichter by de galg, niet zoo zeer uit begeerte om te kyken, als wel met inzicht, om, waar 't mogelyk, eenige Reliquie te bekomen: De Beul, wanneer hy het lichaam van Garnet zou vierendeelen, had het Schavot, om het niet met bloed te bezoedelen, met kaf bestrooit, en veel daar van in den korf gelaten, om de stukken van het gesneden lichaam daar op neer te werpen: Hier op Jan het oog geslagen hebbende, zoekende de gelegenheid; zie hier, zoo komt hem, eer hy 'er op denkt, onzeker op wat wys, een Koorenaar in de hand, met het bloed van Garnet besprengt: Hy aldus zyn' wensch bekomen hebbende, begeeft zich, zonder vertoeven, na het huis van zekere Matrone, van aanzienlyke godvruchtigheid, en geloofbaarheid onder de Katholyken, en geeft haar de zelve Reliquie van den Martelaar, om ze te bewaren; die dezelve in een kristalynen glas sluitende, religieusselyk op een Katholyke wys bewaart: Een wyl hier na, als deze Wilkinson, met iemand anders vergezelschapt, deze Matrone, die ziek te bedde lag, was komen bezoeken, en dat 'er by geval van Garnet gesproken wierd, en dat deze Vrouwe zeide, datse zekere Koorenaar met zyn bloed besprengt by zich hadde; en dat de andere verzocht de zelve te mogen zien; zoo wierdse voor den dag gelangt: Den welken met naukeurigheid beziende, ik, zeit hy, zie hier niet anders dan een menschelyk aanzicht: dit zeggen verwekte hen tot de zelve beschouwing; eerst de Matrone, en toen ook Jan: hier over des te meer verwondert, om datse te voren niet anders dan eenige droppelen bloeds aan de Koorenaar gewaar geworden waren: voorts hebben z'er d'eene voor, en d'ander na, om datse nauwlyx zich zelve, of haar eigen oogen, hebben kunnen gelooven, als onderzoekers der waarheid, of getuigen van het Mirakel, by laten komen: En als eenpariglyk aan allen bleek, dat het, en, een menschelyke gedaante, en, datse die van Garnet op ende op gelyk was; hebbenze bekend, en erkent, dat door de Goddelyke goedertierenheid, de Martelaar in zyn bloed levende was, &c.*

Dan 't heilig Licht der schynsel-stralen:⁽⁶⁾
Of zoekt m' om Jakob op te halen,
Een and'ren Jakob? neem Klement;⁽⁷⁾

- (6) *In de voorgemelde Worsteling Jakobs, 't zy van D. Simonides, ofte iemand anders der Predikanten geschreven, wordgezegd, dat'er geweest zyn, die ook meenen eenig schynsel of licht van stralen den Lydende om het hoofd gezien te hebben.*
- (7) *Jakob Klement, een Jakobyner Monnik, die met een mes, door een steek in den buik, den Koning Henrik den derden van Vrankryk vermoort hebbende, daar op binnen Parys met veel lofspraak verheerlykt, en als een heilig geëert geworden is.*

Wien, om zyn Vorstenmoord bekend,
 Terstond de Geest'lykheid, al prekend',
 Al mee voor heilig eert, en reket:
 Maar veer van daar! dit waar vergeefs,
 Daar op zyn Dordrechtsch, en Geneefs
 Gewogen word; en niet genomen
 De stram-verroeste Schaal van Roomen;
 Dat zulk een volk voor heilig weegt,
 En pryst de gruw'len welk het pleegt:
 Maar hier, verwerpend' haare daaden,
 Weegt m' op remedi van genaden;
 Zoo ras 't berouw de lippen raakt;
 Dat zulke Mannen heilig maakt.

Over-weging.

O vermonde Huichelaars,
 Onder uw' verniste gryns
 Van veel Kerkelyk gebaars;
 Die nu dekt, met zoo veel schyns
 Van die roering des gemoeds,
 't Boos bestaan des eersten quaads;
 Gy betuigde hier luttel goeds,
 Had in 't hert de wrok geen plaats:
 Maar nu zalft gy 't met dien glans
 Van zyn ootmoed; overmits
 D'aanslag mikte op 't hert des Mans,
 Des doorluchtigen De Witts;
 Dien gy vloekt, en wenscht om hals:
 Dit geschied niet onverhoeds:
 Doch wat werkt het anders, als
 Dat hier door te meerder voets
 And'ren, tot iet diergelyks
 Word gegeven? Wyl men voorts
 Weinig schyns, en minder blyks,
 Vind tot voorspraak eenes moords,
 Zoo bewik eens in balans,

Wat best dekt, een zwarte Muts,
 Of een Rooden Hoed althans?
 Bei van weinig scherms en schuts;
 En van evenveel gewichts,
 Op de waare proef des Lichts.

Vierde bedryf.

KORNELIS DE WITT. JOHAN DE WITT.

Hoe heb ik u helaas! dus onbedacht ontboden?
 En in het net gevoert, met myn ontydig nooden,
 Heer Broeder, een gevolg dat ik in 't minste niet
 Verwachte: d'overlast, die u en my geschied,
 Is een onmensch'lyk werk, en blyve God te klagen!
 Wie, die op aarde leeft, waar machtig dit te dragen,
 Ten zy hem God versterk': vergeef my, schel my quyt,
 Dat gy om mynent wil hier in betrokken zyt.

JOHAN.

Heer Broeder, quel uw' geest met geen bekommelingen,
 Om 't geen daar geen vernuft der menschen door kan dringen;
 De Hoogste Wysheid houd voor 't sterf'lyk oog bedekt,
 Wat haar geheim besluit, of waar het heene strekt:
 Ook ben ik niet om u dit onheil onderwarig,
 Maar gy veel eer om my; of immers staanwe eenparig:
 Want had ik 't oor geleent aan't geen Mevrouw deGroot
 Noch gist'ren voorsloeg, toen ze in ernst haar bystand bood,
 En dienst, om m'in karos te voeren elders heenen;
 Of had ik 't oor vermocht aan Vrinden-raad te leenen,
 Ik waar zoo listig niet getrokken in hun net;
 En gy daar door misschien behouden, of gered:
 Want onzer beiden een ontkomen uit hun lagen,
 Had licht hen verder niet dien stouten sprong doen wagen;

Dewyl hen, by 't behoud van onzer beiden een,
 Noch werks genoeg berokt, en opgespannen scheen:
 Maar 't mocht my niet van 't hert u in hun klauw te laten:
 Doch had ik 't Nood-geheim des hemels kunnen vaten,
 'k Had met een ander oog dit anders ingezien:
 En nu dit Noodgeheim ons niet en staat te ontvli'en,
 (Dewyl ik acht dat God eenparig heeft besloten,
 Al wat hy kent te nut van zyne gunstgenooten;)

Zoo moeten w'in geduld, en met gelatenheid,
 Die God op 't hoogst behaagt, den last ons opgeleit,
 Opnemen van zyn hand; om, met bedaart bewikken
 Van zyn alwyzen wil, zich na dien wil te schikken,
 In alles ongekreukt, standvastig, onverzet,
 En leidzaam, na den eisch van zyn volmaakte Wet:
 't Verstrek, behaagt het Hem, al schynt het ons ten quade
 Te strekken, tot een proef, en teeken van genade;
 Wanneerwe, wat ons komt te treffen, quaad of goed,
 Gewapent met den schild van 't onbevlekt gemoed,
 Van binnen 't scherp gebit des wroegens af doen stuiten,
 En 't laster-logen-gift, en alle leed, van buiten,
 Waar met de razcrny ons drukt, of wil te lyf;
 Nadienze niet en vind in al ons Staats-bedryf,
 Als 't geen waar op de Nyd de tanden stomp moet knagen;
 En daar de boosheid niet den glans van kan verdragen:
 Het zy dan hoe zich 't lot der dingen keere, of wend',
 Schoon zelf op dezen dag ons leven liep ten end,
 Ik neem het voor een gunst des Hemels, onsten besten,
 Dat ons gebeuren mag elkand'ren noch voor 't lesten
 T'omhelzen; dat het ons aldus gegeven werd
 Testorten ziel in ziel, te drukken hert aan hert;
 Elkanders aangezicht, en minlykheid t'aanschouwen;
 En troost'lyk met gesprek, en reden, t'onderhouwen.

KORNELIS.

My heeft niet min verlangt na 't Broederlyk gezicht,
 O weerhelft van myn ziel, dat nu myn smert verlicht,

Nadienwe wederzyds elkand're althans genaken
 Als van een verre reis; bedolven in de kaken
 Van dood'lyk, hals-gevaar, ja van een dubb'le dood;
 't Zy daar ik wierd gesolt, geslingert op de Vloot,
 Oft'huis in 't ziekbed quynde, alwaar die woede vlagen,
 Des ongestuimen Volks, tot dolheid uitgeslagen,
 My dreigden, reis op reis, met een beklaglyk end;
 Of dat ik hier gevoert in 's kerkers dreigement,
 Zelfvoor den blinden slag, en toeleg op myn leven,
 Door 't opgemaakt geweld eens booswichts aangedreven,
 Moest blootstaan; of het zy gy zelfs, dat verder ging,
 In 't gruwzaam nacht-geweld, getroffen met de kling,
 Op 't hachchelyk geval der ingedrukte wonden,
 Slechs aan een enk'len draad het leven hield gebonden:
 Maar nu gy wederom in krachten zyt herstelt,
 Vergeet ik al myn leed, en vrees ik geen geweld,
 Als voor zoo veel het u om my zal overkomen.

JOHAN.

Gy hebt om mynen 't wil, Heer Broeder, niet te schromen:
 Doch laat ons deze zaak, en d'uitkomst van ons lot,
 Bevelen in de hand, en toeverzicht van God.
 Nu wensch ik te verstaan uw leed, en wedervaren,
 In 's kerkers ongemak; en hoe de Rechters waren
 Gewogen, of ze niet een wroeging in de ziel
 Gevoelden; insgelyks, hoe zich de Booswicht hiel:
 My dunkt ik had dien guit, met in zyn eigen woorden
 Te vangen, stom doen staan; en 't stuk van 't Princemoorden
 By hem verziert te zyn, en valschelyk verdicht,
 Hem overtuigende, doen blyken als het licht.

KORNELIS.

Ik ben niet meer dan eens met hem voor 't Hof verschenen,
 En heb hem (denk eens op wat onverwrikb're beenen

Zyn stuk moest staan;) hoe zeer my 't vragen wierd bepaalt
 Tot tweemaal achtereen op leugens achterhaalt,
 Dat hy'er van verzet beteutert in bleef steken;
 Doch 't geen de Heeren zelf terstont met tusschenspreken
 Verbloemden, dies ik my op hun gemoed beriep,
 Als wien van zelfs genoeg kon blyken, hoe zoo diep
 De boosheid haar vergift, en angels had geschoten,
 In 't hert van zulk een' schelm, en zyne deelgenooten:
 D'een lachte, d'ander zweeg, en keerde my den nek,
 Een derde schaamrood trok de schoud'ren, met een trek
 Die zyn verlegentheid, en nooddwang dede kennen:
 Of zoude ik (vraagde ik hen) zoo lossen wagen mennen,
 Om als uitzinnig dol te treden in gespan
 Met zulk een vadzig mensch? die dom, men niet en kan,
 En eerloos, niet en mag, zoo zwaren zaak betrouwen:
 Ten zy m'al willens zocht zyn eigen ramp te brouwen:
 Want die met zulk een' schelm, en God-vergeten guit,
 In zoo verwaten stuk, zouw komen tot besluit,
 Moest zich geen ander eind toelleggen, dan 't mislukken,
 Dat op die losheid volgt, of op zyn boevestukken:
 Neen, neen, indien ik dacht, dat God, en 't Vaderland,
 Dit waar te wil geweest, 'k had zelf het van myn hand
 Gevordert; deze vuist (ik heb de proef gegeven,
 Hoe weinig my weerhiel de voorzorg voor myn leven)
 Had zelf het stuk bestaan, en met gewissen slag
 Volvoert, het geen geen moed een tweeden vergen mag:
 Maar 'k heb, God lof! geleert myn zielstand te betrachten:
 Noit heeft de minste smet bewaasemt myn gedachten,
 Om hand aan Vorstenmoord te schenden; 't eerlyk bloed
 Waar uit ik daalde, in deugd en vroomheid aangevoed,
 Is eeuwen achter een noit met den minsten nevel
 Besmet, die boosheid tuigt, of wreedheid meld, of wrevel.

Dus sprak ik: maar vergeefs: en 't geen 'er aan 't bewys
 Te kort schoot, moest de proef der Pynbank (achlik yz:)
 Moest een verwaten Beul (ik sidder op 't herdenken,
 Met welke onwaardigheid, om myne trouw te krenken,
 Men voortsloeg!) ront doen staan: tot drywerf achter een
 Wierd ik gerekt, gestrekt, met schroeven op de scheen
 Geprangt, en vast geknelt met toegewronge koorden:
 Ik tuigde mynen moed, en onschuld, in myn woorden,
 Gesterkt door Gods genade; en wreef hen in 't gezicht,
 Van 's Rechters macht bewust, hoe zy hun ampt en plicht
 Te buiten gingen, en de vryheid overschreden,
 Daar 't God- en mensch-lyk recht den Rechter mē bekleeden:
 Zy riepen met gedruisch, hier op, Beken, beken:
 En ik; het geen waar aan ik nimmer schuldig ben?
 In zulk een angst, en smert, veracht'lyk, en onschuldig,
 Door hun bedryf getergt, om d'uitkomst onverduldig,
 Verdaagde ik hen voor 't recht der Hoogste Rechterstoel,
 En 't eeuwig oordeel Gods: maar zy, als van gevoel
 Verbasterd, schudden 't hoofd, hoe langer hoe verwoeder,
 En keerden my de rug.

JOHAN.

Ach! ach! ach! ach! myn Broeder,
 Zwyg stil! hoe smelt myn hert van weemoed! ik bevind'
 Dat dit geval myn moed, en wysheid overwint:
 O God, o groote God! alwetende, en almachtig,
 Wat hoort, wat ziet gy aan! maak ons dien troost indachtig,
 Die eind'lyk alle leed en lyden eens vergeld,
 Dat niet ons ongeduld uw' goedheid palen stelt!
 O Rechters! Rechters, o! kan 't menschelyk bewegen
 Verand'ren in dien stand, om zulk een stuk te plegen!
 Om zulk een' stap te doen! eens aan de Pynbank! ach!
 En andermaal! en weer ten derden! slag op slag!
 Op 't spoorloos onbewys een's booswichts! is de reden
 Zoo verre uw hert ontrukd, en op het hort getreden!

En hangt hier op de schaal in twyffel, van wat zy
Te kiezen, daar de bank der Rechters, dry en dry,
Verdeelt, onzeker blyft hoe 't vonnis zich wil uiteen,
Met of tot ballingschap, of sterven te besluiten?
Maar neem het zoo gy wilt, de Vierschaar hier om hoog
Zal 't rechten, 't geen het recht op aarde kreukte, en boog.

FISKAAL. JOHAN DE WITT. KORNELIS DE WITT.

Gy Heeren (vind het goed) de Borgers zyn beraden,
Om zich hier door van zorg en achterdacht t'ontladen,
Zelf binnen uw vertrek te nemen hun verblyf;
Om over uw' persoon, als over uw bedryf
Het oog te laten gaan: Gy Jongman zult vertrekken;
Dies ga zoo daad'lyk na beneden.

JOHAN.

Waar toe strekken
Dees nieuwigheden? word myn' dienaar, zonder my,
Geboden afte gaan? of staat my zulks niet vry?

FISKAAL.

Zoo doet het niet.

JOHAN.

Wie heeft die vryheid my benomen,
Die buiten last, of dwang, hier binnen ben gekomen?

FISKAAL.

Maar nu gehouden word tot nader lasts-verlof.

JOHAN.

Van u?

FISKAAL.

Van hooger hand.

JOHAN.

Van wien toch?

FISKAAL.

Van het Hof.

JOHAN.

Van 't Hof! zoo moet ik my gehoorzaam onderwerpen:

Maar zoude in recht bestaan het vonnis in zoo scherpen
En straffen nooddwang te verand'ren, dat waar vreemd!

FISKAAL.

De Borgers eisschen 't zoo; en 't is by 't Hof bestemt.

JOHAN.

Heer Broeder, maak nu staat (ten zy het God verhoede)
Dat ons geen hallef uur het leven loopt ten goede.

KORNELIS.

Ach! dat op myn verzoek gy hier ontboden zyt!

FISKAAL.

't Mag nu niet anders zyn; dies schikt u na den tyd.

JOHAN.

Myn dienaar ga dan heen (bedaar u, wisch uw' tranen)
En zoek des niet te breed by Vader te vermanen;
Bedroef myn' kind'ren niet ontydig: God die zal
Haar troosten in haar nood, en deerlyk ongeval.

KORNELIS DE WITT. JOHAN DE WITT.

O Broeder, Vryheids stut, en rechterhand der Vromen,
Naast God 's Lands toeverlaat, waar is het toe gekomen!
Hoe word uw' zorg, en trouw, en arbeid, dag en nacht,
Uw' wysheid, en beleid, verwaarloost en veracht!
Hoe word die dierb're schat van uw' vermoge gaven,
Vertreden met den voet, en in het stof begraven!
Ommensch'lyk Hof, in dienst van uwen dwingeland
Verslaaft, was 't niet genoeg, dat gy me rekt, en spant,
En pynigt? daar gy zelf gepynigt in 't geweten,
Uw' eer, uw' eed, uw' God, en Godsdienst hebt vergeten?
Moest gy myn Broeder noch bedraayen in dien ramp!
Waar van 't bewimp'len zal verdwynen als een damp:
Op dat het helsch geweld hem dinge naar zyn leven:
Dat zal in eeuwigheid de Staat u niet vergeven;
Nadien het Vaderland hier met een hart-quetsuur

Geraakt word, die 't gevoelt zoo lang het leven duur?
 Tot dat het magteloos ziel togende uit zal quynen;
 Vermits het met een zucht de Vryheid ziet verdwynen.

JOHAN.

Myn waardste, neem geduld: Staat, Vryheid, Vaderland,
 Is maar een yd'le klank van namen, zonder stand,
 Of grondsteun; en verstrekt een speeltuig voor de winden
 Van 't wispelturig volk; gelyk we nu bevinden:
 Want zyt gy, dapp 're Man, gepynigt en gerekt,
 Mishandelt van een' beul! dat toont ons, dat ontdekt
 Hoe haast d' ondank baarheid de weldaat heeft vergeeten;
 En dat geen Vaderland de vroomheid af kan meten,
 Waar door het, met het loof van uwe lauwerkrans
 Beschaduwte, zyn gezag tot onverwelkb'ren glans
 Scheen op te beuren, en onwankelbaar te vesten:
 En ach! bewyst men zulk een snoodheid aan de besten!
 Aan eenen die noch niet ontslagen van 't Gezag
 Van Opperoverste der Zeemacht, niet en mag
 Van iemand ooit gehoont, veel min beledigt worden;
 Ten zy met quetsing van's Lands Oppermacht, en orden,
 Welks eere op hem berust; die, na gedaan bescheid,
 Zyns machts, in handen van zyn' Meesters afgeleit,
 Dan eerst ontslagen word; 't en zyze 't zelf belasten:
 Nu dan het Hof in u 's Lands Hoogheid aan durft tasten,
 En schenden, wien gelust dan Vaderland, of Staat,
 Of voorstand van 't Gemeen, zyn vroomheid, of zyn raad
 Op t'off'ren? met een zucht om loff'lyk zich te quytten:
 Dewyl m'een weldaad voor een misdaad uit zal kryten:
 Nu wisch dan uit uw' ziel, en ziels geheugenis,
 Gelyk een ydelheid, die min te achten is
 Dan 't ruisschen van den wind, het loof der laurebladen:
 Het zy de tocht te Land, op 't voorwerp van uw' daaden
 Zeeghaftig wierd gevoert; daar g'alles, als in spel,
 En wedspel opnaamt, toen de Ryngraaf, en Pradel,

En Maurits, om den wal van Lochum te genaken,
 Een slepende beleg van weken wilden maken,
 Dien gy verkrachtte in min dan zoo veel uren tyds;
 Of 't zy gy d'eer behaalde eens zegenryken stryds
 Op Zee, nu andermaal twee Koningen ontwongen;
 Of hoe gy door het loch des ketens los-gesprongen
 Inrukkende, den stroom voor Chattam zette in brand,
 Dat al het bloed bestalde om 't hert van Engeland:
 't Geheugen dezer daad is met dien rook verdwenen,
 En met den glans dier vlam de glori dood geschenen;
 Want schoon men 't Heldestuk vertoonde in schildery,
 Dat strekt den Nyd voor stof, en tergt de razerny.
 Vergeet het Staats-bewind in 't hand'len van 't Gezandschap,
 Waar by, door uw' beleid, de vrindschap, tot een pandschap
 Van 't heerlyk Staats-verbond, te Brussel in het Hof
 Aanvaardt wierd, 't Land ten dienst, en uwen naam te lof:
 Vaag uit deze achtbaarheid van 't lof'lyk bloed der Ouderen,
 Ons Stamhuis aanbezet; 't zy drywerf Vaders schouderen,
 Of Grootvaars zevenmaal (aan niemant ooit geschied)
 Het Burgermeesterlyke, en opperste Gebied
 Van Hollands eerste Stad vervangen; eene waarde
 Welk als een erfband gy in vollen glans aanvaarde:
 Stel alles achter rug, en buig u voor een' beul,
 En voor een' booswicht, die by groot're vind zyn heul:
 Dit 's eind'lyk al het loon, naar eer en eeds betrachten,
 Voor wel-gequete trouw, en dapp'ren dienst te wachten:
 Smoor alles met den walm van 's werelds ydelheid,
 En denk op 't Vaderland dat and'ren loon bereid.

KORNELIS.

Ik voel hoe my de kracht der beenen wil begeven;
 My is na 't pynigen die zwakheid by gebleven;

Ik moet my wederom wat rusten op het bed.

JOHAN.

Dies ik my op een' stoel daar neven neder zet.

COENRAAD. JOHAN DE WITT. FRANK. DIERRYK. GOOSSEN.

Jan Jan, wat quam u an, dus verre u te verlopen
 Door 's duivels list, dat gy 's Lands steden gingt verkoopen,
 Uit lout're gierigheid; den vyand in het Land
 Deed voeren; zoo veel gelds dorst stieren van de hand;
 En 'k weet niet wat al niet voor snoode schelmeryen,
 Die 't Land, door uw beleid, tot zoo veel leeds gedyen.

JOHAN.

Gy Mannen legt m' alhier een zware schuld te last:
 Maar waar een and're aan zulk een werk zoo weinig vast
 Als ik, daar waar tot noch niet eene Stad verloren:
 Maar 'k wenschte dat men my de misdaad eerst deed hooren,
 By blykb're kenbaarheid, voor 't vord'ren van de straf:
 Men neem, in dit geval, het my niet qualyk af,
 Dat ik myn onschuld tuig; want eer men 't Recht kan pryzen,
 Moet eerst de schuld bestaan by blyken, en bewyzen:
 Nu weig'ren wy geensins tot Rechters, 't zy wie 't zy;
 Weest gy de Rechters zelf, en laat de Burgery
 Ons straffen na verdienste, indien men waar kan maken
 Het voorstel, of 't gevolg, der aangetygdde zaken:
 Behoudens dat men wel op alle zaken lett';
 Ten minsten hoort ons eerst: veroordeelt onze Wet
 Wel iemant onverhoort, was d'uitspraak van een' Heiden;
 En zoude een Christen zyn min billyk, of bescheiden?
 Want wie d'onschuldige veroordeelt, en verwyst,
 Den schuldige verschoont, of vry spreekt; 't quade pryst,

En 't goede doemt; zyn beide een gruwel voor den Heere:
 Gedoog dan dat ik my, en myne zaak, verweere;
 Gelyk myns Broeders zaak, na waarheid: vind men dan
 Waar by ons beider schuld, of misdaad, blyken kan,
 Zoo straf en handel ons met alle onwaardigheden:
 Ik weet de billykheid der Burg'ren hoort na reden:
 Nooit was by hen den naam der Witten zoo gehaat,
 (Als die ten minsten iet tot welstand van den Staat
 Bestonden;) waar ze niet door zoo veel lasterschriften
 Bezoedelt: deze alhier van stuk tot stuk te ziften,
 Eischt zelf de reden niet; vermits ze zonder blyk
 Ons smetten, als een hand met opgeworpe slyk:
 Ook lyd de tyd noch plaats althans te wederleggen
 Al wat m' in 't honderd schreeuwt, en slechts van hooren zeggen:
 Ik zal dan hier alleen aanroeren, met een woord,
 Zoo veel ik uit den mond der Burg'ren heb gehoord.
 Wat eerst het geld belangt, by my des jaars genoten
 Voor onderling geheim, den Staat ten dienst gesloten;
 Zulks heb ik in geschrift beantwoord, en weerleit,
 En myn bewys gesterkt met volle zekerheid;
 Als blykt by tuig'nis der Gecommitteerde Raden:
 En wie zich verder van zyn twyffel zoekt t'ontladen,
 Zal vinden dat noit geld (men zwyg zoo groot een som)
 In uitgift word geleen, ten zy het blyke, alom,
 By boek, en tegenboek, en blaffert, en quitanci:
 Ook heb ik laatstelyk den staat van 's Lands Financi
 Beworpen op papier; de keurige balans
 Van in- en uit-geef net gesloten; zulks althans
 De rekening van 't geld, bevonden vol en zuiver,
 Wyst waar het word verstrekt, zelf tot de minste stuiver;
 Of mist myn rekenblad met voordacht, of verzuim,
 Dat ik d'ontfang te schaarsch, of d'uitgeef stel te ruim;
 Om by dat misverstand myn rekening te vinden:
 Zoo strekt dit tot verwyf der Staten, die 't als blinden

Opnemen, want het blad is hen in druk gemeen:
 En lyd myn vyand dit? of vind m'er dan niet een
 Die zich gehertigt kent om dit bedrog t'ontdekken?
 Dies kan die blaam van 't geld my tot geen laster strekken.
 Wat dunkt u Mannen van myn voorstel?

FRANK.

Ik beken
 Dat ik aan uw vertoog niet ongevoelig ben.

JOHAN.

Of zal Venetien, en zyne bank, betuigen,
 Van 't bloed dat ik den Staat wist van het hert te zuigen,
 Aan 't geld haar toegestiert; uit helsche Koopmanschap
 Der Steden opgeleit; dat 's yd'le kinderklap:
 Heb ik my 't hoog bewind van 't krygsvolk onderwonden?
 Stond 's Lands bezetting oit aan myn gezag verbonden?
 Wat Hoofdman, wat Kornel, wat Staats-bestuurder past
 Op myn' bevelen, of ontfing van my zyn' last?
 Maar zeit men, 't hangt aan een, als schakels aan een ketting.
 Hier 't noodig krygstuig, daar de noodige bezetting,
 T'onthouden, om 's Lands macht te breken; een gevolg
 Waar door de Vyand dus vast Stad op Stad verzwolg:
 Dat deze zorg en plicht tot last van and'ren stonden,
 En dat ik ze echter heb ten hoogsten aangebonden,
 Is veelen kenlyk; maar byzonder is het my
 Bekent, wat dwersdrift my hier in bejegent zy;
 En hoe men heeft gezocht die toeverzicht te weeren;
 Als zocht men dus den Staat het onderste om te keeren:
 En was, wanneer men dit te boven quam, de tyd
 Verloopen, daar men met Gods weer en winden stryd;
 De Ryn wierd waterloos door hevige oostewinden,
 Dat tot haar onderstand geen middel was te vinden:
 Daar zulk een ongeval zich met laf hertigheid

Der Hoofdliu vind verzelt, is haast den weg bereid
Voor eenen Koning, met een overwinnend leger;
Want rampspoed maakt terstond flauwmoed'gen noch gedweeger:
Die voorraad zag men dan vervallen in zyn macht:
Maar schoon men d'Ysselkant veel beter had gedacht
Te houden, daar men volk, en voorraad had gezonden,
Noch kreeg de Staat alhier de smertelykste wonden:
Wat reden? 't leger zelf verliet zoo vasten post,
Vermits men voorgaf dat men 't daar niet houden kost:
Zyn Hoogheid, met des Staats Volmachtigden, te velde,
Begeerden dat men hen den hertred openstelde,
Met schriftelyken last: men antwoord, dat hun plicht
Vereischte, dat me zich na stand van zaken richt;
Die hen, voor 's Lands belang, ten hoogste stont te quytten:
Maar zy, als zocht men dus den Staten 't stuk te wyten,
Vertoonden wederom wat dat 'er was aan vast;
En eischten voorschrift, en uitdrukkelyken last:
Men antwoord andermaal, dat, hoe 't 'er was gelegen,
Men billyks by 't gezicht behoefde t'overwegen;
Dat aan hun wysheid, en zyn Hoogheid, wierd vertrouwt
Al wat de nood vereischte, en best tot 's Lands behoud
Kost dienen; daar men hen met eene maak te indachtig
Het voorbeeld van de Vloot van 't jaar van acht en tachtig;
Die stip gebonden aan haar voorgeschreve last,
Gedreven als een wrak, met afgekorven mast,
In 't volgen van haar streek, geslingert op de klippen,
Geraakte in nood-gevaar; 't geenze anders kost ontslippen,
Indienze met beraad, en oordeel, hare macht
Gebruikt had, als de kans zich best voor oogen bracht:
Zy blyven by 't verzoek van Staten last volharden,
In haren derden brief; men antwoord weer ten derden,
Als d'eerste en tweedemaal: waar op ze d'Ysselkant

Verlaten; zulks alhier de vyand boorde in 't Land:
 Hoe mede 't Sticht, en hoe de Veluw open lagen,
 Dat zal men Gelderland, en Uitrecht hooren klagen:
 Had dit der Staten last veroorzaakt, vond men dit
 Bevordert door de pen, en 't handschrift van de Witt,
 Hoe zouw de logemond zig met dien glimp blanketten!
 En hoe de lasterzucht dat schennis uit trompetten!

DIERRYK.

Wat zegje van Momba?

JOHAN.

Die heeft zyn eigen stuk
 Verdedigt; zyn bewys en antwoord is in druk;
 Die verder aanbied zich hier in voor recht te stellen,
 Daar geen geweld of list de schaal doet overhellen.

GOOSSEN.

Hoe meenje, zynder dan geen schelmen in het Land?

JOHAN.

Voorzeker zynder; maar wie 't schelmstuk bied de hand
 Blyft duister, tot zoo lang ons d'uitkomst geeft t'aanschouwen
 Wie hier zyn voordeel vind, of best zyn staat kan bouwen.

DIERRYK.

Dat waren schelmen, die des Vyands Magazyn
 Van kruid, en oorlogstuig verzagen, aan den Ryn;
 Het geen geschiede met oogluiking van de Staaten:
 Het waren dan ten deel ook schelmen died'er zaten.

JOHAN.

Op Keulen hield de Pas; het geen m'om reden zoo
 Liet deur-gaan: 't Koop-belang, dat teer is, lydt het nôô
 Dit naar het juiste stip van Staats-belang te nemen;
 't Geen Frankfort, Neurenburg, Hamburg, en Luik, en Bremen,
 En alle Duitsche stêên vermochten, om die Stad
 Van voorraad te voorzien, dat hield men staande, dat
 By d'onzen, buiten schade, en veilig, mocht geschieden;

En Amsterdams belang was willen, en gebieden;
Die 't ter Vergadering met zulk een' yver dreef,
Dat menig Staats-besluit daar aan gebonden bleef:
Hoewel ik 't wedersprak.

FRANK.

Wat 's dat!

GOOSSEN.

Daar word geschoten

DIERRYK.

Daar weer...

COENRAAD.

Dat 's op de deur, dat grendelen en sloten
Te bersten springen...

FRANK.

Zoo!...

DIERRYK.

Dat geldje Meester Jan,
Sta vast nou.

JOHAN.

Wil het God, laat komen wat 'er kan.

BEERNAART. KORNELIS DE WITT. WARRENAR. JOHAN DE WITT. ARENT.

Waar zyn de Schelmen! voort ten bed uit, Princemoorder.

KORNELIS.

Dat ben ik niet.

WARRENAR.

En gy 's Lands groote rustverstoorder.

JOHAN.

Wat eischje razend mensch, met dit onstuim gebaar?

WARRENAR.

Den grooten Landsdief, en den Prince-moordenaar.

BEERNAART.

Trek an, trek an, tred af; naar ond'ren; niet te binden.

JOHAN.

Wat heeft men met ons voor?

ARENT.

Dat zulje wel bevinden.

WARRENAR.

Wy willen, schelmen, dat gy daad'lyk af zult gaan,
Om u, verstaaje 't nu, daar buiten dood te slaan.

JOHAN.

Dat kunje hier wel doen.

BEERNAART.

Neen, zulke schelmen moeten
W'hun moord, en landverraad, in 't openbaar doen boeten.

KORNELIS.

Die moordbetyging dient tot glimp van deze moord.

JOHAN.

Gy questme met de pyk in 't aanzicht.

ARENT.

Ga maar voort.

JOHAN.

Hoe zullen, 't geen men nu met blydschap ziet gebeuren,
De kind'ren in de wieg beschreijen, en betreuren.

Al het volk met een gemeen gejuil en gejuich, &c.

NATUUR- EN STAAT- BESCHOUWERS.

Af-maaling.

Wien oit vermaakte, in zyn' gedachten,
De pracht en praal der Schilderkonst,
Waar met d'erkentenis, en gonst,
De deugd verdienden lof toe brachten;
Die denk op dat hoog-heerlyk Stuk,
Dat Dordrecht in zyn Raadhuis maalde,
Toen 't zynen Burgerheer onthaalde;

Zyn helden-aart, en krygs-geluk,
 Waardeerde; en op verbloemde wyze
 Ontstak dien onverwelkb'ren glans,
 Tot roem des hoogberoemden Mans,
 En eeuwig zynen naam ten pryze:
 Daar Held DE WITT in 't purper zat,
 Waar boven Eng'le-kind'ren zwierden.
 Die blyde hem kroonden, en laurierden:
 Hoewel hy op geen' Kroonen trad;
 Gelyk de Wrok die uit dorst strooijen:
 Maar Chattham lach'er in 't verschiet;
 Men zach 'er 't branden, op den Vliet,
 Van 's Konings Schepen, 't werk voltooijen:
 Dit Stuk, gevat in goude lyst,
 Maakte, onder 't byschrift groots en prachtig,
 Den Nazaat eeuwig dus indachtig,
 (Daar 't eeuwig d'Overwinnaar pryst:)
 Hoe, met oneind'lyk welbehagen,
 De Stad op beide haar roem kan draagen.

Herhaaling.

Wie, even als in Schildery,
 Zich iet hoog-heerlyks wil verbeelden,
 Daar Majesteit, en Wysheid, speelden
 In glans van Macht, en Heerschappy;
 Die denk om 't heerlyk Hof der Staaten
 Van Holland; toen de deftigheid
 Gekent wierd, in het wys beleid
 Van zoo veel Heeren, als 'er zaten:
 Voor al, wen midden onder haar,
 Gelyk een Engel Gods t'aanschouwen,
 Heer JAN DE WITT begon te ontvouwen
 (Met zedig en gezet gebaar,
 Getempert van die lief'lykheden,
 Waar voor de tweedracht stond versuft;)

Zyn zegenryk, en groot vernuft;
 Dat alle zaken wist t'ontleden,
 Met rypheid, kennis, kracht, en klem:
 Daar zoo veel Goden opgetogen,
 Hunne oogen hielden op zyne oogen,
 Met stip te luist'ren na zyn stem:
 Al Hemel-val, al wat s'er hoorden
 Een schat van Wysheid, uitgebreid
 Met reden van welvoegzaamheid,
 En op zyn pas gewoge woorden:
 Wien 't Hof hierom oneind'lyk eerd',
 En als een Puik-Juweel waardeerd'.

Neer-daaling.

Maar wie nu verder zoekt t'aanschouwen
 Hoe mensche-gunst vervliegt als wind,
 En hoe, zoo dol, en ongezind,
 De drift des volks geen maat kan houwen,
 Denk om den Ruwaard, die zoo pas
 Van een der zegerykste tochten,
 Weer op twee Koningen bevochten,
 Om ziekte, uit Zee gekomen was:
 Zie hier de razende Gemeente,
 Met byl en sabel voor zyn bed;
 Daar 't mes hem op de keel gezet
 Dee koken 't merg in zyn gebeente,
 Eer 't hem ontwong, 't geen plicht en eed,
 Hem voormaals hadden voorgeschreven:
 Zyn helden-deugd, zyn heerlyk leven,
 Zyn arbeid, hals-gevaar en zweet,
 't Wierd alles met den voet getreden;
 Terwyl hem voort de razerny
 Mishandelt in zyn Schildery,
 Gelykze wenscht in eigen leden:
 Hoe holt de moedwil zonder toom!

Eerst steektse, en snydse, en kan 't niet harden,
 Tot datse het Konst-stuk heb' aan flarden;
 Daar 't hoofd, gespykert aan een' boom,
 Den Nazaat eeuwig kan doen weten,
 Hoe haast de weldaad word vergeten.

Weer-straling.

Het geen alhier de schaduw trof,
 Of slechts bestond in dreigementen,
 Voelt zich Heer Jan in 't lichaam prenten;
 Wanneer hy uit het buiten-hof
 Getreden, schielyk word besprongen
 Van bloedige Geweldenaars;
 En hem, door wonden vol gevaars,
 De degen in de borst gewrongen,
 En ingedrukt by 't schouder-blad,
 Gekneust, geblutst, met hoofd-quetsuuren;
 Zyn bloed besprenkelt straat, en muuren,
 Daar hy met bloed, en slyk, beklad,
 En omgewentelt, bergt het leven,
 Met lyfs-gevaar ter nauwer nood;
 Die noch, op d'oever van de dood,
 In 't bedde schynt den geest te geven.
 O los gestel! ô wankel lot
 Van 's menschen-stand, in 's werelds zaken!
 Hier leit hy, wien zyn gaven maken
 Tot een van God verheven God;
 Hier leit hy, van 't geweld der menschen,
 Wier boosheid zulk een' glans benyd,
 Gelyk een bloem die 't mes afsnyd,
 Of die de moedwil doet verslenssen,
 Vertrapt: ô gaven, ryk van roem,
 Wat zyt gy anders als een bloem!

Te-grond-maling.

Sta stil, denk aan geen Schilderyen,
 Noch hoon des zelfs, noch wonde in 't vleesch,
 Nu 't hen cer helsche Razernyen
 (Dat nimmer uit den Afgrond rees
 In macht van gruw'len iet verwoeders:)
 Dit Toonstuk ons voor oogen stelt,
 Aan 't leven zelf der beide Broeders;
 Dien Mond der Wysheid, en dien Held,
 Zoo groot als d'aarde ooit heeft gedragen;
 Of als het schaat'rend' eer-gerucht
 Gevoert heeft op den Zegewagen,
 Of uitgeblazen door de lucht:
 Zie aan de wip hen, by de voeten,
 Om hoog gehangen, zyde aan zy'!
 De dolheid kan haar lust niet boeten,
 't Zy hoe ze kappe, en kerve, en sny;
 Die wasschende in het bloed haar handen,
 Al schaat'rend' in haar handen klapt;
 Hen 't hert ontrukkt, en d'ingewanden
 Aan flent'ren scheurt, in 't slyk vertrap;
 En 't vleesch, aan strooken uitgesneden,
 Tot lekker disch-gebraad bewaart;
 Met d'ooren, ving'ren, schaamte-leden,
 Haar handel dryft, zoo helsch van aart:
 O God, aanschouwt gy 't uit den hoogen!
 En kan uw' goedheid dit gedoogen!

Vyfde bedryf.

NATUUR- EN STAAT-BESCHOUWERS. JAKOB DE WITT. DE VROUW VAN ZWYNDRECHT.

OVader neem geduld, en zoek uw' troost in God.
 Dat stuk is uitgevoerd, die dolle boosheid tot
 Een hooger overmaat van gruw'len opgeklommen,
 Dan oit in Noachs eeuw van 't water overzwommen:
 Die nu de wrake Gods dan zuiv'ren zal met vier;
 Of vier en water t'saam: wat wil het Holland dier
 En deerlyk staan, helaas! als 't vier haar komt verrassen,
 En 't water, om die moord, en bloedvlak uit te wassen,
 Gelyk een baare zee heel Holland overstroomt?
 Eer 's Hemels wraak bekoelt, of tot bedaren kooft.

JAKOB.

Verhaal my stuk voor stuk: en valt my dit bezwaren
 (In eenen ouderdom van vierentachtig jaren)
 Te top-zwaar; 't ruk my voort, behaagt het God, om veer:
 Want waar toe leef ik noch, of wat verwacht ik meer,

NATUUR-BES.

Zoo haast men uit de wacht de tyding had vernomen,
 Dat ook de Loonraad op de Voorpoort was gekomen,
 't Geen voortsloeg onder 't volk gelyk een loopend' vuur,
 Wierd d'eerst-gegeve last, van zich op zeker uur
 Te vinden in 't geweer, straks anderwerf gegeven
 En met een schielyke verhaasting aangedreven,
 Door Burger-Hopman Zwart: zoo dat zich al terstond
 De Burgery gereed, en op haar hoof-slag vond;
 Als of de nood des Lands haar dus te wapen preste:
 Ook wierd de Ruitery bevolen, zich, ten beste,

En reedste, dat ze kost, te stellen in gelit:
 Elk dacht tot onderstand en redding van de Witt:
 Om tegen 't woeste grauw, door scherm der Burgeryen,
 Het vonnis voor geweld te veiligen, te vryen:
 En tevens, door bedwang, en klem van Ruitervacht,
 Het Hooge Lands-gezag te zetten in zyn kracht:
 Waar toe, door ord're der Gecommitteerde Raden,
 Hen aanbevoolen was, alle overlast en schaden
 Te weeren, en tot schut, en voorzorg van de twee
 Gevangen Heeren, zich te vinden daar ter stee.
 Zes Burger-vendelen dan in 't geweer verschenen,
 Verdeeltmen ze op hun wacht, en hier, en elders henen:
 't Oranje vendel, en het blauwe, worden met
 Hun volk, op 't Buiten-hof, en op de Plants gezet,
 Tot dicht omtrent de Poort; waar ook de Ruiterye
 Geplaatst wierd op haar rang, verdeelt te wederzye
 Der Voorpoort: maar terstond twee benden weer te rug
 Ontboden, zendmen na de Schevelinger brug;
 Doch buiten ordre der Gecommitteerde Raden;
 Op 't loopen van 't gerucht dat schigtig derwaarts traden
 Getropte Visschers, met veel boeren uit de streek
 Van 't Westland, om den Haag te plond'ren na 't gelek:
 De derde Ruiterbende, op 't Buitenhof gebleven,
 Verklaarde dat haar was een strik bevel gegeven,
 Zoo haast men haar verzocht te naad'ren, niet van ste
 Te wiss'len, maar 't bedryf der Burg'ren, wat m' ook dee,
 Slechs aan te zien, en zulks zich geensins aan te trekken:
 Waar uit zich 't Moord-geheim nu klaar begon t'ontdekken.
 De Staats-vergadering van Holland scheidde vast,
 En gaande door de wacht der Burg'ren, leed 't zyn last
 Dat licht de Heeren zelf in hapering geraken;
 Terwyl men schreeuwde van de Witten zwart te maken:

Een borger velde alree de tromp van zyn musket,
 Op zeker Heer van naam, die zeer in 't oog liep; met
 Te zeggen, 'k moet dien gast ter vlucht een' kogel schenken:
 Waar op zyn Hoofdman; Schelm! zoo stout niet dit te denken!
 In zulk een dwar'ling quam die lange Zilversmit,
 Op 't hoekje van de Laan gehuist, uit zyn gelit
 Toetreden tot het werk; en makende eenen slinger
 Begon zyn and're maats te wenken met den vinger:
 Dies eenige Officiers dit ziende, inzonderheid
 De Vaandrig, die nu merkt op welk een moer het leit,
 Om hem waar 't moog'lyk van dit opzet af te keeren,
 Hem vragen, of hy dan geen ord're wil pareeren?
 Hy antwoord, neen, en dat die dag de zyne zy;
 En dat hy haar voor best althans zouw raden, vry
 Tezwygen, daar ter plaats, van ordres, of bevelen,
 Indienze niet met een in d'uitkomst wilden deelen,
 Van 't geen hen licht'lyk niet ten besten zouw vergaan:
 Inmiddels quam 't Gerecht, en Burgermeesters aan,
 Op 't vrees'lyk straat-gerucht; in meening om de scharen
 Te doen verstroijen, of te brengen tot bedaren:
 Ook zeid men datse toen, bemerkende hoe verhit
 Dit voortgedreven wierd, dien zelve Zilversmit,
 Gelyk de roervink, en bemoei-al dezer dingen,
 Met groote minlykheid, en reden, ondergingen;
 Wanneer verscheenen in hun tegenwoordigheid,
 Door eene menigte van Borg'ren daar geleid,
 Hem voorgehouden wierd, hoe billyk was, de Heeren
 By rechts-bevordering te hand'len, hun verweeren
 Te hooren, om als dan te komen tot besluit,
 Na zulks de reden eischte, of na de misdaad luidt;
 Als zynde zaken van zwaarwichtige gevolgen,
 Dat zich 't gemeene volk, al razende, en verbolgen,
 In zulk een barrening der dingen, meester maak';

En dat de Burgers zelf gerechtelyk de zaak
 Niet konnen machtig zyn, ten zy langs and're wegen:
 Hy antwoordde, in dit stuk beraad te moeten plegen
 Met and'ren, dat het niet in zyn vermogen stond
 Alleen hier in te doen 't geen hy geraden vond,
 Ofschoon de voorslag ruste op billykheid, en reden:
 En hier op, om 't verslag te geven, uitgetreden,
 Beducht of dit by 't volk zyn ingang vinden mocht,
 Verdraaide zulks, en zeide, hoe dat 'er wierd verzocht
 Om uit hun hechtenis de schelmen los te laten,
 En vraagde, of zulks 't verstand der Burg'ren zoo kon vaten?
 't Welk dan dus raauw'lyk voorgedragen aan 't Gemeen,
 Volgt een verward gedruis van stemmen, neen, neen, neen:
 Toen zeide hy, dat de zaak, den Burg'ren voorgedragen,
 Eenstemmig wierd gewraakt, en rond'lyk afgeslagen:
 Nu zag m' alsins den nok der naaste huizen, met
 Een rei van Muskettiers, rondom de poort, bezet:
 Om, of men had gepoogt alhier door 't dak de Heeren
 Te doen ontsnappen, zulks te stutten, en te keeren.

JAKOB.

Ik zie den Schouburg dan ten vollen toegestelt,
 Met schermen van bedrog, en moedwil, en geweld;
 Hier rest maar dat men hen ter slachting voort doe komen,
 Op wien de woede wrok de moord heeft voorgenomen.

NATUUR-BES.

Hier op begon m' in 't rond te schieten op de deur
 Der Voorpoorte, omze te verkrachten, datse scheur'
 En opspring' uit den kram der grendelen, en sloten;
 Waar toe men heeft getelt omtrent de zestig schoten.
 Hier stond Heer Simon by, en zag het werk vast aan;
 Wat verder onder't volk daar vondmen Landman staan,
 Doch zonder datse zich hier tegens eens verzetten,
 Of poogen nu of na de gruw'len te beletten,

Met hun vermoge macht van woorden, of gebêên,
 Welke als Orak'len Gods geacht zyn by 't Gemeen:
 Nu had men door de deur een opening gekregen;
 Alleen een yz'ren bout hiel noch den ingang tegen,
 Waar toe men uit een smisse op 't Leidsche wagenveer
 Dry zware mokers haalde, en bonsde 't al ter neer;
 Waar op de Zilversmit, met zes, of zeven makkers,
 Niet anders als een beul, met zyn gezwore rakkers,
 Als dol na binnen vliegt, en bryzelt, en verplet,
 Al wat den toegang noch verhindert, of belet,
 Tot dat hy aan 't vertrek der Heeren doorgedrongen
 Gelyk een Tyger komt ter kamer ingesprongen;
 Hier vond men Heer Johan gezeten op een' stoel,
 Den Ruwaart op het Bed; die bei bedaart en koel
 Afwachten wat'er komt: men poogt hen, niet met reden,
 Maar met een dol geweld, te dryven na beneden;
 Dies rukt de Zilversmit den Ruwaart zelf van 't bed,
 Die zyn Japonse rok om 't lyf schiet; daar 't belet,
 Van zich op eerb're wys gevoegzaam aan te kleeden,
 Hun woede valt te lang, en niet en word geleden,
 Want zonder dat men duld de koussen om de been
 Te binden, had hy maar d'eene onderkous om 't een;
 Dus voortgedreven, word Heer Jan, in 't nederstappen
 Aan 't aanzicht met een piek getroffen op de trappen:
 Hy quam vooraf: men meent het oogmerk zy geweest
 Van hunnen helschen beul, dat dol verwoede beest,
 Hen levende op 't schavot te dringen, en te dryven,
 En daar de Heeren op barbare wys t'ontlyven:
 Doch een gelyke drift der Burg'ren gunt zig zelf
 Dien tyd niet; want Heer Jan wierd onder 't Poort-gewelf,
 Daar hy 't een weinig dacht t'ontwyken, aangegrepen,
 En deerlyk voortgestuwt, met rukken, en met slepen;
 Dies zeit hy, pleng dan vry uw' handen in myn bloed,
 Waar na gy zoo verhit gedorst hebt; koel dien moed:
 En sloeg den mantel om zyn schoud'ren; knielde, en meinde,

Zoo 't scheen, 't gebed tot God te sturen, voor zyn einde;
 Want zyne handen vond men t'saamgevouwen; maar
 Wierd, op de zelve plaats van 't cerste nachtgevaar,
 Getroffen met den slag der lossende musketten:
 En daad'lyk komt 'er een hem zyn pistool te zetten
 Recht in den slaap van 't hoofd, die los drukt fors, en stout,
 Als had hy zonder dat de neerlaag noch wantrouwt:
 O Slachter, ga vry heen, gy draagt die bloed'ge vlekken,
 Hoe zeer den fulpen rok uw blauw livrei wil dekken:
 Dus bleef die wyze mond gesloten, ach! ach! ach!
 Maar Heer Kornelis eerst met een musket-kolf-slag,
 Zoo ras hy buiten trad, bejegent, en ontfangen,
 Stond waggelende, en bracht zyn handen na zyn wangen,
 Tot dat hy andermaal getroffen, nederstort
 (Daar 't brein den grond bespat) en voort doorschoten word:
 Men zag eerst hoe hy 't hoofd, ten uiterste verlegen
 En in de ziel geraakt van zyn Heer Broeders wegen
 Eens ophief, en zyn einde in zulk een' nood bezag;
 Tot dat hy zelf bezweek.

VROUW van ZWYNDRECHT.

Ach! ach! ach! ach! ach! ach!
 Hoi! hoi! hoi! hoi! hoi! hoi!

JAKOB.

Neen Dochter, niet te schreyen,
 Dat past niet nu myn Zoons als Helden zyn verscheyen;
 Verhef veel eer een' galm van vreugde, nu z', hun pyn
 Ten ende, van gevoel, en leed ontslagen zyn.
 Me-vrinden ga vry voort met uw verhaal van zaken:
 Den ongevoeligen kan geen verdriet genaken.

NATUUR-BES.

Men zagze een kortepoos gewentelt in hun bloed:
 De stoutste schieten toe al razende, en verwoed;

En rukken, tot een beuit, hun op en onderkleeden,
 Aan flent'ren weg gescheurt, den lyken van de leden:
 Terwylen stapt'er een op 't lichaam van Heer Jan,
 En zeit, daar leit den schelm, die liever Fransch was, dan
 Hy Prins was; denkje wel Jan, Jan, (dus schreeuwde hy verder)
 Om 't huis te Louvestein? en trapte hoe langs hoe harder:
 De Burgers slepen toen hen schand'lyk, een voor een,
 Als honden na 't schavot, om d'enklauw, been aan been,
 Met lont gebonden, om aldus hen vast te maken
 Aan 't eind der geesselpaal; maar, mits ze d'aarde raken
 Door hare lengte, want men had terstond de maat
 Genomen met Heer Jan, verand'ren van beraad,
 Hen slepende aan de wip, en klimmende op de sporten
 Bestaan ze al tillende, en al hysende, met horten
 Te heffen naar om hoog; tot daar ze vast gemaakt
 Een schrik'lyk schouspel zyn, en hangen moedernaakt,
 Een weinig boven 't gras; d'een dryvende van d'aarde,
 Kornelis eene sport, dan Jan, meer opwaarts, daar de
 Verwoede Burgers, met voor 't laatst noch stoot op stoot
 Te geven, smaad'lyk hen mishand'len naar hun dood:
 Een' heerschapp die hier stond, en 't aanzag met genoegen,
 Wierd toegeroepen, of 't zoo qualyk scheen te voegen?
 En of ze op zulk een wys niet hingen na zyn zin?
 Toen droop hy deur, en trok den hoed ten oogen in:
 Waar op na dit bedryf terstond die brave Borgers
 (Nu beulen van hun ampt, en hangers en verworgers)
 Zich stellen in gelit, en weer met trommelslag
 Aftrekken; dat zoo stil te werk gaat als het mag.

JAKOB.

Hoe heeft die Borgery zoo manlyk zich gequeten!
 En zich, door straf van 't quaad, gezuivert in 't geweten;
 Het vonnis uitgevoerd, gelyk het scheen beraamt:
 Maar wordse niet geknaagt van wroeging, en van schaamt,

Wanneer ze in eeuwigheid geen misdaad weet te nocmen;
Zoo zal haar Gods gerecht in eeuwigheid verdoemen.

NATUUR-BES.

Men vond se, in dezen stand, gansch mager, dor, en rank,
Met ingezonken buik; geen beelden zyn zoo blank
Van hagelwit albast, als dees gerekte lyven,
Waar langs men 't purp're bloed zag uit hun wonden dryven;
Daar toen ook aan Heer Jan 't wondteeken wierd bespeurt:
Nu volgde een and're woede, en kreeg het grauw zyn beurt,
Om eens zyn dollen moed te koelen; toe-getreden,
Uit schaamte dekt quansuis de schaamtelyke leden,
En werpt Heer Jan op 't lyf, uit spot, een doode kat;
De Ruwaart krygt een stuk van een rozyn-korf-mat:
Waar op men valt aan 't werk met snyen, en met villen,
En dryft een Koopmanschap van wat d'omstanders willen,
Met ooren, lippen, neus, en d'uitgesnede tong
Van Jan, en ving'ren, die m'afwreekte, en draide, en wrong,
Of dat het knarste op 't been afzaagde, en 't vleesch aan strooken
Gesneden, spreekt m' alhier van braden, en van koken:
Met meerder zedigheit, schoon met geen min vermaak,
Ontleedt een Prediker het grondstuk van de wraak:
Zy worden, zeit hy, door het recht der Borgerye
Gevordert op 't schavot; om dat hun schelmerye
De eere van den Staat zoo schand'lyk op 't schavot
Gebracht heeft; daar men hen aldus de leden knot,
Om dat, door hun beleid, door 's vyands macht, de Leden
En Steden van het Land aldus zyn afgesneden;

Hun voorste vingeren, om dat by hen den val
 Des Princen, tot verdriet der vromen overal,
 Door 't eeuwig Eed-verbond, daar mede wierd bezworen;
 En dus ontleede hy voort hun ving'ren, neuzen, ooren,
 Hun handen, kleederen, en voeten, en het vleesch;
 Na dat in 't schrik'lyk werk hem 't mes den voorgang wees:
 De zaak, en 't grondgeheim, der straffe, was, in 't ende,
 't Verdrukken van Gods Kerk, en 's Volks gemeene ellende:
 Het bloedig moor dbedryf ging mid'lerwyl zyn gang:
 Waar van Simonides als wierd hy flau, en bang,
 Zo scheen hem het gezicht der wreedheid af te schrikken,
 Zich wat verpoozen, en een weinig moest verquikken;
 Dies week hy wat van daar, en met een glas of twee,
 Van heilzaam vocht versterkt, quam weder aan zyn stê
 Nu had men van den buik het deksel weggesmeten,
 Dies wierd wat manlyk was hen van het lyf gereten,
 Met een ontuchtigheid van woorden, en gelaat,
 Als op dien handel past; de buik geopent, gaat
 De hand in 't ingewand, om 't hert daar uit te halen:
 Doch wat behoef ik u dit woeden af te malen?
 Dic doller blydschap nam geen einde: lever, long,
 En reuzel, diende voor de proef van tand, en tong,
 Of wierd den honden voor gesmeten; en de darmen,
 Haar vattende in den mond, gevademt over d'armen:
 Men plengsde met 't bloed op veelderleye wys;
 Daar elk zich schrik'lyk mê bezoedelt, als om prys;
 Dees slorpten 't uit de hand; die, met 'er in te plassen,
 Verzwoer zich dat hy noit zyn handen af zouw wassen,
 Waar aan het bloed gedroogt mocht afgaan met 'er tyd;
 Als willend' dat het dus van langerhand verslyt:
 Immiddels was dit werk na 't leven afgetekent;
 En word het schoon gezicht der schetse (zoo men rekent)

Zyn Hoogheid toegeschikt, op dat hy d'oogen mag
Vermeiden, en zich zelf vermaken met een' lach.

JAKOB.

Ach! ach! het is genoeg: men kan my kennis geven
In wiens bezit en macht de harten zyn gebleven,
Vermits men met die twee my 't myne ontvoert met een.

NATUUR-BES.

De romp des Ruwaarts heeft m' het borstbeen doorgesneen,
Om 't uit te halen; en dees onwaardeerb're panden
(Helaas hoe meld ik dit!) zyn eind'lyk in de handen
Des boozen Zilversmits gebleven, die ze aanvaart,
In zynen neusdoek knoopt, en nu tot pronk bewaart;
Hy dreigde ze eerst met zout en peper op te eeten,
En, zoo 't gerucht getuigt, hy heeft 'er ingebeten;
Doch wierd hier in gestut, mits hem de heusheid verg
De zelve in zeker huis omtrent den Vyverberg
Te brengen, daar men wenscht de zelve te bekyken,
Op dat de zekerheid van haare dood mocht blyken:
Hier zyn ze dan gebracht, en met verheugde ziel
Bekeken, tot Mevrouw styf van haar zelve viel,
Van zulk een gruwelstuk, en bloedige vertooning:
Hy nam ze dan te rug; waar op men in zyn woning
De veinsters open stiet, en zong een eeren-Psalm,
Den Twee en vyftigsten, met hoog verheven galm.

JAKOB.

Waar bleef het snarenspeel! kom harper, en trompetter,
Vervul het heilig huis met maatgeluid, en zett'er
Een' toon op dat het klink; 't gaat anders dan het plag,
Wanneer men deuntjes dicht', hier van een blauwe vlag,
Daar van een Kievits vlucht; dit 's stof om God te pryzen,
Zyn' Naam te heiligen op Goddelyke wyzen:
Die harteknager heeft u van uw' vrees ontlast,

En uwe wraak volvoert; nood vry den held te gast.
 Och! och! hoe maal ik dus! helaas! waar zyn myn' zinnen!
 O dolle Broederschap, 't zy wat men ga beginnen
 Van lof, of dank, gy moordt, in deze Broedermoord,
 Uw' eigen Broederen; hoewel gy rechtevoort
 Den naam van Broederen niet waardig zyt te dragen,
 Die zulk een gruwelstuk volvoert met welbehagen;
 Maar aangezien dat haar geloofs-belydenis
 Met d'uwe op d'eigen grond, en kerk, gevestigd is,
 Zoo kan zich uw bedryf in 't moorden van myn Zonen,
 Van eigen Broedermoord niet zuiv'ren, noch verschoonen;
 En wie, in deze Kerk, dit met een bly gebaar
 Behaag'lyk opneemt, is een Broeder-moordenaar.
 Wie zal my nu den dienst bewyzen, om 't gebeente,
 En deerlyk overschot, de razende Gemeente,
 Gelyk de Borgeren van Jabes, met gevaar
 T'ontrukken in der nacht? eer 't bloedig moord-altaar
 Een schandelyk vertoog verschaffe, met den morgen.

NATUUR-BES.

Behaagt het u, dat wy 't (zoo 't doenlyk is) bezorgen,
 Wy zyn 't op staande voet geherticht t'onderstaan,
 Om 't jammerlyk gestel te lichten daar van daan:
 Eer d'avondwolven, hun' opgespanne kroppen
 Uitbrakende, andermaal zich stellen tot het roppen,
 Dat tot den morgen been noch schenkel overblyf:
 Ten zy z' het moog'lyk, voor een bloedig tydverdrijf
 Toeschikken tot een' roof aan hongerige gieren,
 Die, door den reuk gelokt, en vlamme op de spieren,
 Men met den dag verwacht uit allerlei gewest;
 Om scheurende elk een' brok te slepen in zyn nest:
 Wy gaan, met uw' verlot, om 't werkstuk aan te vangen.

JAKOB.

Zoo laat u, van 't gezin, bequaam gereedschap langan.

E VROUW van ZWYNDRECHT. JAKOB DE WITT.

Och, Broeder, och! is dit de vrucht
 Van uw'vertrouwen! word men dus,
 Wanneer men geen gevaar beducht,
 Verraden van dien Judas-kus!
 Hoe heeft men, met dien schoonen schyn
 Dat onz' Heer Broeder af zouw gaan,
 U ingelokt; o herte-pyn!
 O snoode daad! o valsch verraan!
 Gy beide vreesde geen gevaar,
 Die noit uw leven dierbaar acht',
 En zyt te zamen op 't altaar
 Der Vryheid, als een Lam, geslacht:
 Recht als men plag in 't Heidendom,
 Daar d'Offerpriester voor een Beeld,
 Dat zielloos is, en doof, en stom,
 D'ellendige offers slacht, en keelt:
 O Beeld der Vryheid, afgodin
 Waar in noch geest noch leven woont!
 O gy Bescherm-goon zelf, waar in
 Zich kracht, noch macht, noch moed betoont;
 Hebt gy die gruwel aangezien?
 En, daar m' op uw' bescherming wacht',
 Geen hulp noch bystand kunnen bien?
 Wie kan zich dan op uwe macht
 Verlaten? wie tot uwen dienst
 Genegen vinden, word m'in nood
 Verwaarloost? daar op 't ongezienst,
 Die bitt're Koning, d'yz're dood,
 Gezet word in zyn heerschappy;
 En neemt, gelyk een dwingeland,
 Dien ryksstaf, 't merk der razerny,
 Van zyn verschrikking in de hand:
 Want daar men zacht ten grave gaat,

Is liefflykheid, en stille rust;
 Maar daar men dus zyn leven laat,
 Daar heerscht de Bloedbeul na zyn' lust:
 Hoe word gy, ô doorluchtig paar,
 O myne Broeders, dit gewaar!

JAKOB.

O Dochter, zulk een slachting
 Gedyd tot geen kleinachting
 Der dierb're slacht-offerhande;
 Die, schoon men ze heel verbrande,
 Met glori van d'altaaren
 Der Vryheid op zouw varen:
 Der Vryheid, die met eenen
 Geworpen is daar henen;
 Doch die men niet kan doemen,
 Met slecht, en snood, te noemen;
 Als wierdse, zonder kennis,
 Met plechtigheid, en schennis,
 Der Heid'nen aangebeden:
 Maar z' is, in heerlykheden,
 Het Denkbeeld, dat, van boven,
 Van uit dien Hof der hoven,
 Zyn wezen zal bekomen:
 Alwaar Hy opgenomen
 Die haar in 't licht zal brengen,
 Dit somtyds wil gehengen,
 Dat m' hier, van deugd verbastert,
 Haar waarde doemt, en lastert,
 En niet en kan bevatten
 De rykdom van haar schatten:
 Nu ziet men som de stralen
 Haars schoonheids nederdalen,
 In 't geest'lyk, en in 't lyf'lyk;
 Maar zelden lang verblyf'lyk:
 Terwylze, noch besloten,
 Gehuisvest by dien Grooten,

Die mede aldus, voor dezen,
 Ontmaaxelt in zyn wezen,
 Geslacht wierd, en geschonden;
 En wie nu word bevonden
 Die Vryheid aan te voeden,
 Gedooft het zelve woeden,
 Van 't boos geslacht op aarde:
 Om hoog stond hoog in waarde
 Voor aller tyden tyde
 De Wysheid; en hier wyde
 Die Hoogepriester mede
 De Vryheid hare stede:
 Nu naad'ren ze in nabyheid
 De Wysheid en de Vryheid,
 Zy die als dapp're Helden
 Zich t'haren dienste stelden;
 Haar, in dien dienst verslagen,
 Als offers opgedragen.
 Maar deze Koning, die de dood
 Verbeeld, en van zyn' gunstgenoot
 Gehandhaaft, plet, en nederstoot;
   Verstrekt althans het heilig Beeld,
   Waarom men danst, en zingt, en speelt;
   Hoewel hy worgt, en slacht, en keelt:
 En schoon hy voortslaat, als verwoed,
 En knaagt het vleesch, en slorpt het bloed,
 Door schennis en verderf gevoed;
   Men acht hem groot, men bid hem aan,
   Als dacht men dat men kost bestaan,
   Daar m' alles ziet te gronde gaan:
 Tot dat men 't voel, hoe 't schen-geweld,
 En 't moordgeweer, verdelgt, en velt,
 En nederwerpt; maar niet herstelt:
   En krygt men dan (gelyk dit zeer
   Rechtvaardig is) van zulk een Heer
   Een zulken loon, wat eischt men meer?

DE VROUW VAN ZWYNDRECHT. NATUUR- EN STAAT-BESCHOUWERS. JAKOB DE WITT.

Daar zyn de Mannen met de Lyken!
 Ai my! ai my! hoe klopt myn hert!
 'k Voel hoe de beenen my bezwyken!
 Och, Vader, och! ô smert, ô smert!

NATUUR-BES.

Men zal ze op 't Ledikant hier binnen nederleggen;
 Of vind men 't elders goed, Mevrouw die kan het zeggen.

VROUW VAN ZWYNDRECHT.

Wat zal ik zeggen, ach! ach! ach!
 Ja legze op 't Ledikant ter neder:
 Daar eerst myn eene Broeder lag,
 In droeven toestel, leit hy weder
 In veel verschrikkelyker stand:
 O moordkuil, en geen Ledikant!
 Daar leggen nu die beide rompen,
 Myn Broeders, op zoo snooden leest
 En uitgerekt, en ingekrompen,
 Ontwydt, ontwydt, ontleedt, ontvleescht;
 Helaas! wie kan hier een van beijen
 Althans met kennis onderscheijen!
 O Vader ziet uw' Zonen aan,
 In zulk een' toestel; ziet ze, ô Vader!
 Hoe afgerecht, en ongedaan,
 Onteert, ontmaakselt bei te gader;
 Ziet of gy dees uw' Zonen kent:
 O schendig stuk! ô deerlyk end!

JAKOB.

Wat zegje Kind?

VROUW VAN ZWYNDRECHT.

Zie hier uw' Zonen.

JAKOB.

Ik heb haar lang gezocht te zien;
 Waar zynze? datse zich vertoonen;
 Is Jan alleen? zoo is misschien
 Kornelis noch niet opgekomen;
 Of heeft men ze alle bei vernomen?

VROUW van ZWYNDRECHT.

Zy zyn hier beide.

JAKOB.

Maar bezet
 Van zoo veel volks, om haar te spreken;
 Ik mag haar wachten in 't salet,
 Tot dat de menschen zyn geweken:
 Hoe gaat het? blyft de Vloot in Zee?
 Of werptse het anker op de ree?
 Wat doen hier deze onnutte krengen?
 Deez' afgevilde stukken vleesch?
 Men mag ze wel na buiten brengen:
 'k Wouw dat men my myn' Zoonen wees.

VROUW van ZWYNDRECHT.

Och, vader, och!

JAKOB.

Wel ja, wie brocht 'er
 Hier binnen? doe ze weg, myn Dochter.

NATUUR-BES.

Helaas! de droefheid heeft zoo krachtig hem geraakt,
 Dat zulks 't verstand beroert, en 't brein onbruikbaar maakt.

VROUW van ZWYNDRECHT.

Och, och, och, och, och, och! wy treuren om de dooden,
 Dat om de levende veel meerder is van nooden:
 Nicht Anna mag een lyk geworden zyn alree;
 En Vader mymert ach! van zulk een harten-wee;
 Versterk my, ô myn God I dat, door uw' kracht geholpen,
 Ik my niet van 't gewicht der droefheid voel bestolpen!

't Behaage u, dat gy my, op dat ik niet en zwicht,
Myn zwakheid onderstut, of deze last verlicht.

JAKOB.

Nu triumfeer ik in het midden
Van bei myn Zoonen: welk een vreugd
Gevoel ik om hun Helden-deugd!
Brittanje komt om vrede bidden:
Weest welkom, zegenrykste Spruit,
'k Omhels u, ô myn Eerstgeboren!
Nu Chattham gaf den moed verloren;
Hoe vloog het schel gerucht voor uit,
Op zulk een' weerklink van uw' daden:
Nu heeft uw Deugd den Staat gered;
En 't Vaderland van 't hert gezet
Den last waar met het was beladen,
En nalyks eenige uitkomst zag
Van bei dees Koningklyke Vlooten:
En legt g' helaas! hier dood geschooten,
Op 't schoonste, in 't midden van den slag!
Terwyl uw' Broeder word doorregen,
Die u zoo manlyk bood de hand
In zyn bedryf, en zorg, te land;
Hy geeft de geest aan 's moorders degen.
Och, och, och, och, och, och, och, och!
Ik voel dat myne zinnen dwalen,
En dat myn zwakheid raakt aan 't malen
Op ydelheid, en valsch bedrog:
Myn Zoonen van 't geweld verslonden,
Zyn dus vermoord; nu wys me, is dit
Kornelis? en dit Jan de Witt?
Vaar wel myn waardste, ik kus uw' wonden;
Op dat ik my te rugge keer:
Och, och, och, och! ik ken niet meer.

NATUUR-BES.

Helaas! de droefheid weêr van 't voorwerp aangetroffen,

Vernieuwt in 's Vaders geest die treurigste aller stoffen;
 't Verstand een poos bedwelmt, komt weder, daar de kracht
 Der geesten, 't geen Natuur niet meer heeft in haar macht,
 Wil werken; 't welk in stê van tranen, na 't verdroogen
 Der klieren, nu het bloed aan drupp'len drukt uit d'oogen;
 Zy rollen langs de wang, van bloed met nat vermengt,
 Die ze uit haar uiterste gepoog te voorschyn brengt.
 Och of het Vaderland die weedom kon gevoelen?
 Om met zyn hartebloed, en tranen, af te spoelen
 Dat onwaarderb're bloed; waar van het al te spa
 Den prys erkennen zal; wanneer 't, op d'ongena
 Der felste vyanden, zal dryven op de baren
 Der Staat-ontsteltenis; daar yder onervaren
 Voor 't woedende onweer schrikt, en vast de doodverf zet,
 En niet bevroeden kan, waar 't zal belanden, met
 Den Staats-hulk, die geschokt, en gruwzaam voortgedreven,
 Dreigt elken oogenblik den laatsten stoot te geven;
 Van voorzorg, raad, en trouw, en toeverzicht ontbloot,
 En alles wat haar kan behouden in den nood:
 Hoe wil nu Engeland van volle vreugde schateren!
 Nadien 't verbrooken ziet dien geessel zyner wateren:
 Dit 's heel een and're tyd, als toen op Touwerhil
 De Koning met het oog vol traanen, doodsch, en stil,
 Ging wand'len, om 't bescheid der Zeemaar af te wachten,
 Daar hem d'omstandighêen in 's doods benauwtheid brachten:
 Dit 's heel een and're tyd, als toen heel Engeland,
 Voor Chattham, uit den stroom, de weerslag van den brand
 Om 't hert sloeg; of wanneer 't in Soulsbay al zyn aderen

Zag krimpen, toen alhier de Zeeleeuw was aan 't naderen:
 Ook Vrankryk moet die vreugd gevoelen, als bewust,
 Hoe zulk een tegenstand geveld leit, en geblust,
 Met dees Gebroederen, wier wysheid, ingespannen,
 Meer kragten dan een heir van veertig dulzend mannen,
 Dat ongebreidelt, of onachtzaam, gaat te veld,
 Kon zetten in de schaal, daar 't Staatsheil zwichte of held':
 Nu zyn die beide voor hun Koningklyke Vloten
 Van zulk een vrees ontlast; het is hen niet ontschoten,
 Met zulk een vuur van twist, en oproer, landverraad,
 En 't hoogste Staats-verderf, te stichten in den Staat:
 Maar dit is 't onderscheid, dat g'uwe trouwste Vaders
 Voor Landverraders scheld; en keurt de Landverraders
 Voor Vaders van den Staat: die Vorsten zyn niet blind,
 Zy zien wel, dat althans het spoorloos Staats-bewind
 Den wyzen breidel mist, dies zynze buiten vreezen
 Dat immermeer den Staat weer zoo geducht zal wezen,
 Om haar te hind'ren in haar opzet, of besluit:
 Of dat het zacht bestuur hun' onderzaten uit
 Zal lokken, om alhier, gerust en stil gezeten,
 De dwingelandsche macht der Vorsten te vergeten,
 Die bloed afperssen uit den armen Onderdaan,
 En niet gedoogen, dat de toevlucht op zal staan
 Die hier genoten wierd: O razende gemeente
 Stort vry (nu knaagje 't vleesch) uw' tranen op 't gebeente:
 Gy hebt uw' vyanden die blydschap toegebracht:
 Hoewel geen naberouw, geen traanen, geene klacht
 Oit machtig wezen zal u van den hals te wenden,
 Dien opgedrukten last van jamm'ren en ellenden.
 Maar gy, ontlast het hert, ô Vader, en Mevrouw,
 En matig uwen geest van d'al te bitt'ren rouw:
 't Behaag u uit dees plaats, en woning te vertrekken,
 Eer weer de razerny een nachtstorm koom verwekken;

Indienze word gewaar hoe zy het tydverdryf
 Der lyken mist, om dan de levende te lyf
 Te willen, om met die haar dol vermaak te wagen,
 Dat haar aan 't overschot der dooden is ontdragen:
 't Believe u, veiligheid te zoeken in een huis
 Dat geen vermoeden geeft, en van het Straat-gedruisch
 Meer afgescheide staat: wy zullen met den morgen
 Ter lyk-en staci-plicht, wat noodig is, bezorgen.
 Dit is der dingen lot en wisselbare stand,
 Al wat beneden maan bespeurt word ingeplant;
 Alleen van herten God te vreezen maakt bestendig:
 Al wat van buiten komt maakt niemant ooit ellendig,
 Die, hier gegrondvest, zich bevredigt, of genoegt
 Met al wat God gedooft, of wat zyn wil toevoegt.

Dees Saturdag, voor honderd jaar,
 Wierd een gelyke drift gewaar;
 Wanneer Parys haar Moord-gemartel
 Toereedende, op den Zonnendag
 De Hoogtyd vierde van Sint Bartel:
 Maar met een naar en bang beklag
 Voor die 't Hervormt Geloof beleden:
 En yvert dat Geloof op heden
 Met blydschap op den zelven voet
 In gruw'lykheên van moord en bloed!
 Hoe komt dit blad dus omgeslagen?
 Of is 't, om dat veellicht de Kerk,
 Nu manlyk in 't geloof en sterk,
 Dees vaste spyze kan verdragen?

Of was zyn Hoogheid zelf misschien
 Belust, na 't leven eens te zien,
 Hoe 't Bloed, waar uit hy is gesproten,
 Van 's Vaders, en van 's Moeders zy,
 Door Moorders handen wierd vergoten;
 Zoo kan hy 't lyk van Coligny,

De scheut van Wilhem, Henriks leven
 Aan 't moordmes in zyn koets gebleven,
 En Karel, op het moordschavot
 Onwettig door de byl geknot,
 (Al Grootevaars van zynen bloede)
 Ten vollen zien in deze Twee:
 Daar 't Treurspel van zyn eigen wee
 Hem word getoont, in zulk een woede.

Het zy dan dat hy dus bestap'
 De Tweede, en Derde, en Vierde trap
 Van 't bloed, en schyne in 't bloed te smoren;
 Hy kan hier, op een zelve wys,
 Zyn oogen voeden, als zyn ooren,
 Gelyk de Koning te Parys:
 O schrik'lyk, ô verwoed aanschouwen!
 Maar laat ook dan hem 't einde onthouwen
 Van Karel; wien de zichtb're wraak
 Des Hemels trof in deze zaak:
 Wanneer, in 't laatste van zyn leven,
 Al d'openingen aan zyn lyf,
 Tot straf der bloedlust, aan 't bedryf
 Der Moord te kennen, bloed uitgeven.

Voltrokken in April 1673.

EINDE.

Kopye.

Geduldige Vrouwe de With.

Naer groetenisse dient dese als dat ick niet kan nae laeten van u l. bekent [te] maeken hoe dat bedrouft [ben] dat toe ick tot gevliet was acht dage voor sin doot [ick.....] maer sprack doen sonder kennis maer heb nu eerst bevonde vonde wat een vry gemoet vermag hoe vrimoedig hy sijn rechters aensprack maer het moch hem niet baete, en wet dat ick geen pyn aen hem gespaert en heb en geduereñ sy pyn dag vaerde hy sijn rechters voor de vierschaer van godt almachtigh en segge daet noeyt iet ander en is gevraecht als of hy de barbier [niet] daer toe en hadt omgekoft en seyde dat hy dat sulcken schelm niet vertrouwt soude hebben maer niemand als sy selven, en seyde in de groote pyn o godt nu gevoel ick dat ghy een groot godt syt want nu gevoel ick geen pyn meer en seyde dat noyt gedacht hadt sulcken schelm stuck daer is hem oock noyt gevragt van veraedery ogh dat ick soo geluyckygh was geweest als u l. man dat ick om een ander niet te geval te kome niet en hadt geloogen en bidde [gy het my vergeeft] en niet en wil gedencken dat ick u l. man zaliger hebbe aengedaen want ick het [uyt] vrees heb gedaen al soude ick [daar] de doot op moeten sterven soo moet ick bekenne dat hy onschuldig is gestorven maer die daer hant daedigh aen [....] wee die barbie wil myn met Iannetge Pieter soo is sy genaemt die dese Brief brnck tog so segge dat ghy het ghy het myn vergeeft godt hoop ick sal uw e bystaen wil tog dese brief aen niemant laete [sien] ten waer ick quam

te sterve ick soude om al het goet van de werelt wederom op soo een manier [niemand willen] pinen godt wilt haar vergeven ick schrick als ick daer aen gedenck en dat oordeel

UL. Verplichtste Diennaer

JAN CORSTYAENSE.

[*het opschrift was*]

in handen van Mevrouw de With tot Rotterdam

met Vriendt.

Deze Brief, met een Vrouwelyke, of Kinderlyke hand geschreven, ook met zoodanige spelling, als hier in alles is gevolgt; initsgaders in de pen-blyving eeniger woorden, of redenen (die hier, naar vereissching van den zin, in text-haaken zyn ingevoegt) insgelyks verdubbeling eeniger woorden, mede alhier te zien; is omtrent Mey, dezès Jaars 1673. aan de Weduwe Ruwaardinne De With, tot Rotterdam, in eigen handen gegeven, van zekere Vrouw, welke zeide, datse Jannetje Pieters heete, datse tot Haarlem woonachtig was, en datse op expres versoek, en ordere, van den Scherprechter, alhier tot Rotterdam gekomen was, om dezen Brief persoonlyk te behandigen; en met eene, om zoo lang om vergiffenis voor den Scherprechter, by Mevrouw de Weduwe Ruwaardinne aan te houden, tot datse de selve van haar door volkome toezegging verkreegen had.

Die haar ook gaarne, en gewillig, ten behoeve van den leedwezen bewyzenden Scherprechter, is gegeven en vergunt.

Sententie.

(A)

Het Hof van Holland, gezien en geëxamineert hebbende, de Stukken en Munimenten by den Procureur Generaal van den zelve Hove overgegeven, tot laste van Mr. KORNELIS DE WITT, Oud-Burgermeester der Stad Dordrecht, en Ruard van den Lande van Putten, jegenwoordig Gevangen op de Voor-poorte van den zelve Hove, mitsgaders zyn examinatie en confrontatien, als mede 't geene van wegen den voorsz. Gevangen is overgelevert, en voorts overwogen hebbende het geen ter materie dienende is, en eenigsints heeft mogen moveeren: Verklaard den zelve Gevangen vervallen van alle zyn Digniteyten en Eer-Ampten by hem tot nog toe bediend. Band hem voorts uit den Lande van Holland en West-Vriesland, zonder daar ooit wederom in te komen, op poene van zwaarder straffe, te ruimen dezelve Landen met den eersten, en condemneert hem in de kosten en misen van Justitie, tot tauxatie en moderatie van den voorschreven Hove. Actum by de Heeren Adriaan Paauw, Heere van Bennebroek, Praesident, Aalbrecht Nierop, Willem Goes, Heere van Boekhorstenburg, Frederik van Lier, Heere van Zoetermeer, Cornelis Baan, en Mattheus Gool, Raatsluiden van Holland en West-Vriesland, en gepronuncieert op de Voor-poorte van den zelve Hove, op den twintigsten Augusts 1672.

In kennisse van my,

ADRIAAN POTS.